

Inkala Heli & Kukka Henna

TRADENOMIEN TYÖLLISTYMINEN TILINTARKASTUSALALLE

TRADENOMIEN TYÖLLISTYMINEN TILINTARKASTUSALALLE

Inkala Heli & Kukka Henna
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Liiketalouden koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma, Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

Tekijät: Heli Inkala & Henna Kukka

Opinnäytetyön nimi: Tradenomien työllistyminen tilintarkastusalalle

Työn ohjaaja: Ulla Reinikainen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2015

Sivumäärä: 59+14

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää pohjoissuomalaisten taloushallinnon tradenomiopiskelijoiden tietämystä, kiinnostusta ja mielipiteitä tilintarkastusalaa kohtaan. Lisäksi selvitetään pohjoissuomalaisten tilintarkastusta opettavien opettajien, tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen mielipiteitä tradenomien mahdollisuuksista työllistyä tilintarkastusalalle. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Suomen Tilintarkastajat ry. Opinnäytetyö on ajankohtainen, koska HTM-tilintarkastajien ikärakenne on korkea. Tästä johtuen on tärkeää selvittää, kuinka tradenomitaukset ja muut ilman yliopistotaustaa olevat henkilöt voisivat työllistyä paremmin tilintarkastajiksi.

Opinnäytetyössä käytetään tapaus- eli case-tutkimusta ja tutkimus on laadullinen. Tutkimuksen tietoperustana käytetään lakeja, asetuksia ja muuta kirjallista materiaalia. Tietoperustassa kerrotaan tilintarkastusta säätelevästä lainsäädännöstä, tilintarkastajan tehtävistä ja velvollisuuksista sekä tilintarkastuksen ammattinimikkeistä. Työn empiirinen osuus koostuu neljästä kyselystä, niiden tuloksista ja yhteenvedoista.

Opiskelijat kokivat tilintarkastusalan kiinnostavana, mutta kiinnostavuutta vähensi heikko tietämys alasta. Opiskelijoiden kiinnostusta tilintarkastusalaa kohtaan vähensi myös tietämättömyys, miten tilintarkastustehtäviin voisi työllistyä. Suurimpana esteenä tradenomin työllistymiselle tilintarkastusalalle nousi kyselyissä yliopisto-opiskelijoiden sekä yliopistotaustaisten suosiminen työnhaussa ja harjoittelupaikoissa. Lisäksi tilintarkastusalan harjoittelupaikkojen puute koettiin esteenä työllistyä tilintarkastustehtäviin. Esteenä nähtiin myös tradenomien oma mielipide koulutuksen riittämättömyydestä tilintarkastuksen tehtäviin. Tradenomi ei hakeudu tilintarkastusalalle, vaikka koulutus antaisi siihen valmiuden.

Pohjois-Suomen tilintarkastajien ja oppilaitosten tulisi kehittää entisestään yhteistyötä erilaisten projektien, opinnäytetöiden ja harjoittelumahdollisuuksien kautta, jotta tradenomi voisi pitää tilintarkastusta uramahdollisuutena. Suomen Tilintarkastajat ry voisi helposti toimia oppilaitoksia ja yrityksiä yhdistävänä linkkinä. Tilintarkastusyhdistyksen, -yritysten ja oppilaitosten yhteistyön myötä tradenomin koulutuksen sisältö ja tunnettuus voisi lisääntyä ja tätä kautta myös tradenomin mahdollisuudet työllistyä tilintarkastusalalle paranisivat. Tilintarkastuksen uudistuksen myötä toimeksiantaja voisi teettää uuden vastaavan tutkimuksen ja tarkastella onko tilintarkastuksen uudistus tuonut muutoksia tradenomien työllistymiseen tilintarkastusalalle.

Asiasanat: tradenomi, tilintarkastus, HTM-tilintarkastaja, kyselytutkimus, tilintarkastusjärjestelmän uudistus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Business Economics, Option of Financial Administration

Authors: Heli Inkala & Henna Kukka

Title of thesis: Employment of Bachelors of business administration into auditing

Supervisor: Ulla Reinikainen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2015 Number of pages: 59+14

The purpose of this study is to examine the opinions, interest and level of knowledge on auditing sector among the Finance students in Bachelor of Business Administration (BBA) program in Northern Finland. We also aim at studying the opinions of auditing teachers, auditing professionals and auditing organizations on the employment possibilities of the BBAs in auditing sector. The thesis is topical at the moment because of the aging of HTM auditors. For this reason it is important to try to determine how BBAs and other new business professionals without university background could be employed by the auditing sector. The thesis was commissioned by Suomen Tilintarkastajat ry (Finnish Association of Auditors).

The research approach in this thesis is qualitative, and the method is case study analysis. The theoretical framework is based on laws, regulations and other written material. The theoretical material includes legislation governing auditing in Finland as well as the duties and responsibilities of an auditor, and the use of professional titles. The empirical part of the study consists of the results and conclusions of four surveys.

The BBA students felt that the accounting profession is interesting but the attractiveness was reduced by scarce knowledge about the auditing sector. Students' interest in the auditing profession was also reduced by the lack of knowledge on how to be employed into the auditing sector. According to several surveys, the biggest obstacle of BBAs to be employed, is that the university students and persons with university background are favored over BBAs when companies are recruiting for work or internship. The lack of internship positions was also seen as an obstacle. Another obstacle was that the BBAs themselves thought that their education is insufficient for auditing tasks. Because of all this, BBAs do not seek employment in the auditing sector although their education would give the competence for it.

In Northern Finland there is a need for the association for auditors and the educational institutions to develop cooperation through different projects as well as thesis and internship opportunities in order to promote the auditing sector as a career opportunity for BBAs. The association could operate as a connecting link between schools and companies. The cooperation between schools, companies and the association could increase the knowledge about the content of the BBA education. This would improve the employment prospects of BBAs in the auditing sector. After the reform of the auditing system in Finland, the commissioner of this study could commission a new study on this subject to determine if the reform has affected the employment prospects of BBAs in the auditing sector.

Keywords: Bachelor of Business Administration, auditing, HTM auditor, survey, auditing system reform

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TOIMEKSIANTAJA.....	8
3	AMMATTIKORKEAKOULUTUS	10
3.1	Suomen koulutusjärjestelmä	10
3.2	Ammattikorkeakoulun historia ja tehtävä	12
3.3	Tradenomiopinnot	13
4	TILINTARKASTUS	14
4.1	Lainsäädäntö.....	14
4.1.1	Tilintarkastusvelvollisuus.....	16
4.1.2	Tilintarkastajaa koskevat säännökset	18
4.1.3	Hyvä tilintarkastustapa ja kansainväliset tilintarkastusstandardit	20
4.2	Tilintarkastajan tehtävät.....	20
4.3	Tilintarkastajan raportointi	22
4.3.1	Tilintarkastuskertomus	22
4.3.2	Mukautettu tilintarkastuskertomus ja lausunto	23
4.3.3	Tilintarkastuskertomuksen sisältö	25
4.4	Tilintarkastusjärjestelmän uudistus.....	26
5	TILINTARKASTUKSEN AMMATTINIMIKKEET	28
5.1	KHT- ja HTM-tilintarkastaja	28
5.2	KHT- ja HTM-yhteisö	31
5.3	JHTT-tilintarkastaja ja -yhteisö	31
5.4	Toiminnantarkastus ja toiminnantarkastaja	32
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	34
7	TUTKIMUSTULOKSET JA YHTEENVEDOT.....	36
7.1	Tilintarkastusta opettavien kysely.....	36
7.2	Tradenomiopiskelijoiden kysely	38
7.3	Tilintarkastajien kysely.....	46
7.4	Tilintarkastusyhteisöjen kysely	51
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	53
	LÄHTEET.....	56
	LIITTEET	60

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää pohjoissuomalaisten taloushallinnon tradenomiopiskelijoiden tietämystä, kiinnostusta ja mielipiteitä tilintarkastusalaa kohtaan sekä selvittää, mitä mieltä pohjoissuomalaiset tilintarkastusta opettavat opettajat, tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt ovat tradenomien mahdollisuuksista työllistyä tilintarkastusalalle. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä ovat: ”Kuinka kiinnostavana pohjoissuomalaiset tradenomiopiskelijat kokevat tilintarkastusalan? ”; ”Onko Pohjois-Suomessa tradenomi- tai kauppaopistotaustaisia tilintarkastajia? ”; ”Mitä esteitä tradenomilla koetaan olevan työllistyä tilintarkastusalalle?”.

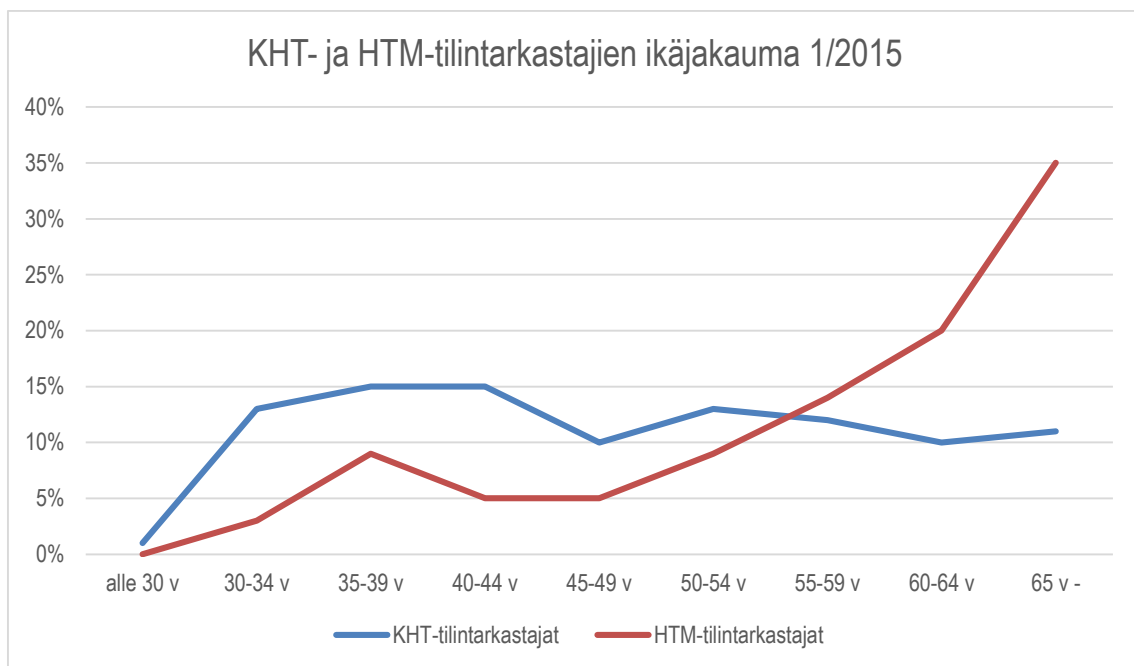
Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä ja lähestymistapana käytettiin tapaus- eli case-tutkimusta. Aiheen huomioon ottaen laadullinen tutkimusmenetelmä ja lähestymistapana tapaus- eli case-tutkimus ovat looginen valinta. ”Tapaustutkimus tuottaa tietoa nykyajassa tapahtuvasta ilmiöstä sen todellisessa tilanteessa ja toimintaympäristössä”. Tapaustutkimuksen pyrkimyksenä on tuottaa syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa tutkittavasta tapauksesta. Tapaustutkimus soveltuu hyvin lähestymistavaksi, kun pyritään lisäämään syvällistä ymmärrystä kehittämisen kohdetta kohtaan ja tuottaa kehittämissuhteita. (Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014, 52–53.)

Laadullisia menetelmiä on tapana käyttää, kun tutkittavaa aihetta, ei tunneta entuudestaan hyvin ja ymmärrystä aihetta kohtaan halutaan parantaa. Käytettäessä laadullisia menetelmiä tutkittavien määrä on huomattavasti pienempi kuin määrällisessä tutkimuksessa, mutta tutkimuksessa syntyy usein runsaasti analysoitavaa aineistoa. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on hankkia suppeasta kohteesta paljon tietoa, jotta ymmärretään tutkittavaa ilmiötä paremmin ja kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa kohde on tarkkaan harkittu ja siitä halutaan lisää tietoa. (Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014, 107.)

Tutkimuksen empiirinen osuus toteutettiin kyselytutkimuksena neljällä eri kyselylomakkeella ja neljälle eri kohderyhmälle. Kyselyä tiedonkeruumenetelmänä käyttäen voitiin kerätä tehokkaasti laaja tutkimusaineisto. Kohderyhmiä olivat Lapin, Kajaanin ja Oulun ammattikorkeakoulun tilintarkastuksen opettajat, edellä mainittujen korkeakoulujen taloushallinnon opiskelijat, pohjoissuomalaiset tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt. Kyselyt toteutettiin 24.11.2014 –26.1.2015 välisenä aikana. Kysely toteutettiin neljälle kohderyhmälle, jolloin saimme kattavaa tietoa kaikkien sidosryhmien

mielipiteistä. Kyselyiden tarkoituksena oli selvittää sidosryhmien mielipiteitä tradenomien työllistymismahdollisuuksista tilintarkastusalalle.

Tilintarkastajien ikärakenne on vinoutunut HTM-tilintarkastajien osalta. Kuten kuviosta 1 nähdään, suurin osa HTM-tilintarkastajista on yli 50-vuotiaita. KHT-tilintarkastajien kohdalla ikäjakauma on melko tasainen. Ikäjakauman ollessa tällainen HTM-tilintarkastajien osalta, on tärkeää tutkia, mikä on syynä tällaiseen HTM-tilintarkastajien ikärakenteeseen.

KUVIO 1. KHT- ja HTM-tilintarkastajien ikäjakauma 1/2015 (Kauppakamari 2015, viitattu 8.2.2015)

Opinnäytetyöraportti alkaa teoriaosuudella, joka sisältää toimeksiantajan esittelyn, ammattikorkeakoulutuksen, tilintarkastuksen sekä tilintarkastuksen ammattinimikkeiden käsittelyn. Teoriaosuus pohjautuu tilintarkastukseen liittyvään kirjallisuuteen, lakeihin kuten kirjanpito-, tilintarkastus- ja yhdistyslakiin sekä lakiin julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista. Teoriaosuudessa on käytetty lähteenä myös verkkosivuja sekä työ- ja elinkeinoministeriön asetusta KHT- ja HTM-tilintarkastajan hyväksymisvaatimuksista. Teoriaosuuden jälkeen on toiminnallinen osuus, jossa on opinnäytetyön toteutuksen kuvaus, kyselylomakkeet (liitteet 1–4) ja kyselyiden tulosten läpikäynnit ja yhteenvedot. Viimeisessä luvussa käsitellään johtopäätökset ja pohdinta.

2 TOIMEKSIANTAJA

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Suomen Tilintarkastajat ry. KHT-yhdistys ja HTM-yhdistys yhdistivät toimintansa jäsenkokouksessa 14. päivänä maaliskuuta 2014, jonka jälkeen ovat vaihtaneet nimeksi Suomen Tilintarkastajat ry. (KHT-yhdistys 2014a, viitattu 23.11.2014). Alkuperäisenä toimeksiantajana toimi HTM-yhdistys, joka on perustettu Oulussa 4. päivänä helmikuuta 1951 nimellä Tilimiesvaliokunta. Tilimiesvaliokunnan tehtävänä oli antaa ammatillisen pätevyyden omaavalle henkilölle hyväksytyt tilimiehen arvo, eli HTM-arvo. HTM merkitsi aiemmin hyväksytyt tilimiehen arvoa. Välillä merkitys oli hyväksytty tilimies ja nykyisin hyväksytyksi tilintarkastajaksi merkitty. (Kuusela 2011, 9; Kuusela b, sähköpostiviesti 9.10.2014.)

Suomen Tilintarkastajat ry on tilintarkastajia edustava rekisteröity yhdistys, jonka jäseniä ovat KHT-tilintarkastajat, HTM-tilintarkastajat sekä tilintarkastusalan ja taloushallinnon asiantuntijat, kuten esimerkiksi tilintarkastusassistentit (KHT-yhdistys 2014a, viitattu 23.11.2014). Yhdistyksen jäseninä on 90 prosenttia Suomessa toimivista KHT- ja HTM-tilintarkastajista. Jäseniä yhdistyksellä on 1440 ja heistä KHT-tilintarkastajia on 708 ja HTM-tilintarkastajia 575. Tilintarkastusassistentteja ja muita taloushallinnon asiantuntijoita on yhdistyksen jäsenenä 64. Jäsenistä 83 on hyväksymisen lakkauttaneita ja seniorijäseniä. Lisäksi yhdistyksellä on 13 kunniajäsentä. (KHT-yhdistys 2014b, viitattu 23.11.2014.) Uudessa yhdistyksessä paikallistoiminta muodostuu alueosastoista. Pohjois-Suomen KHT-tilintarkastajilla on 66 jäsentä, joista 44 kuuluu Oulun kauppakamariin ja 22 Lapin kauppakamariin. Oulun kauppakamariin käsittää myös Kainuun alueen. (Kuusela b, sähköpostiviesti 9.10.2014.)

Yhdistyksen tehtävänä on toimia tilintarkastajien etujärjestönä. Yhdistystoimintaan kuuluvat keskeiset edunvalvontahankkeet, kansainvälinen toiminta, lausunnot ja kuulemiset, jäsenpalvelut sekä vastuullisuusraportointi. Keskeisiin edunvalvontahankkeisiin kuuluu esimerkiksi tilintarkastajajärjestelmän uudistaminen, josta KHT-yhdistys on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle oman lausuntonsa 3. päivänä syyskuuta 2014. KHT-yhdistys toimii ja vaikuttaa aktiivisesti kansainvälisessä kehitystyössä tilintarkastusosalalla. Yhdistys on Kansainvälisen Tilintarkastajaliiton IFAC:in, Euroopan Tilintarkastajaliiton FEE:n ja Pohjoismaiden Tilintarkastajaliiton NRF:n jäsenenä. Tällä yhdistys pyrkii hyödyntämään globaalia yhteistyöverkostoaan ja tuomaan esiin pohjoismaista näkökulmaa kansainväliseen kehitystyöhön. (KHT-yhdistys 2014c, viitattu 23.11.2014.)

KHT-yhdistykselle on tärkeää tehdä alueellista kehitysyhteistyötä sidosryhmien, kuten oppilaitosten kanssa. Jäsenilleen yhdistys järjestää laatukoulutusta noin kolme kertaa vuodessa. Koulutuksissa käsitellään ajankohtaisia asioita, joita ovat olleet tilintarkastajilta vaaditut laaduntarkastukset ja Tukes-tilitykset. Laatustandardin vaatimukset tarkistetaan tilintarkastajalta kuuden vuoden välein. Yhdistyksen HTM-tilintarkastaja jäsenmäärä on vähentynyt näiden uusien laatustandardivaatimusten myötä. (Kuusela a, haastattelu 7.10.2014.)

KHT-yhdistys ry harjoittaa myös julkaisutoimintaa ja omistaa KHT-Media Oy:n, jonka tarkoituksena on tuottaa korkeatasoisia tilintarkastukseen ja taloushallintoon liittyviä julkaisuja ja koulutuspalveluita. KHT-Media Oy julkaisee raportointia, malleja ja ohjeita koskevia julkaisuja, joista yksi on vuosittain julkaistava Tilintarkastajan raportointi. Yhdistyksessä käännetään ja julkaistaan myös IFRS-standardeja, jotka ovat kansainvälisiä standardeja tilinpäätöstietojen julkaisuun. Muita KHT-Median julkaisuja ovat esimerkiksi Taloushallinnon säännökset, Osakeyhtiön tilinpäätösmalli ja IFRS-tilinpäätösmalli. KHT-yhdistys on osakkaana Kustannus Oy Tase Balanssissa, joka julkaisee Balanssi-lehteä. (KHT-yhdistys 2014c, viitattu 23.11.2014.) Balanssi-lehti on taloushallinnon ammattilaisten lehti, joka antaa luotettavaa ja ajankohtaista tietoa taloudellisen raportoinnin ja hyvän hallinnon kysymyksistä. Se on alansa ainoa erikoislehti. (Balanssi-lehti 2014, viitattu 28.11.2014.)

3 AMMATTIKORKEAKOULUTUS

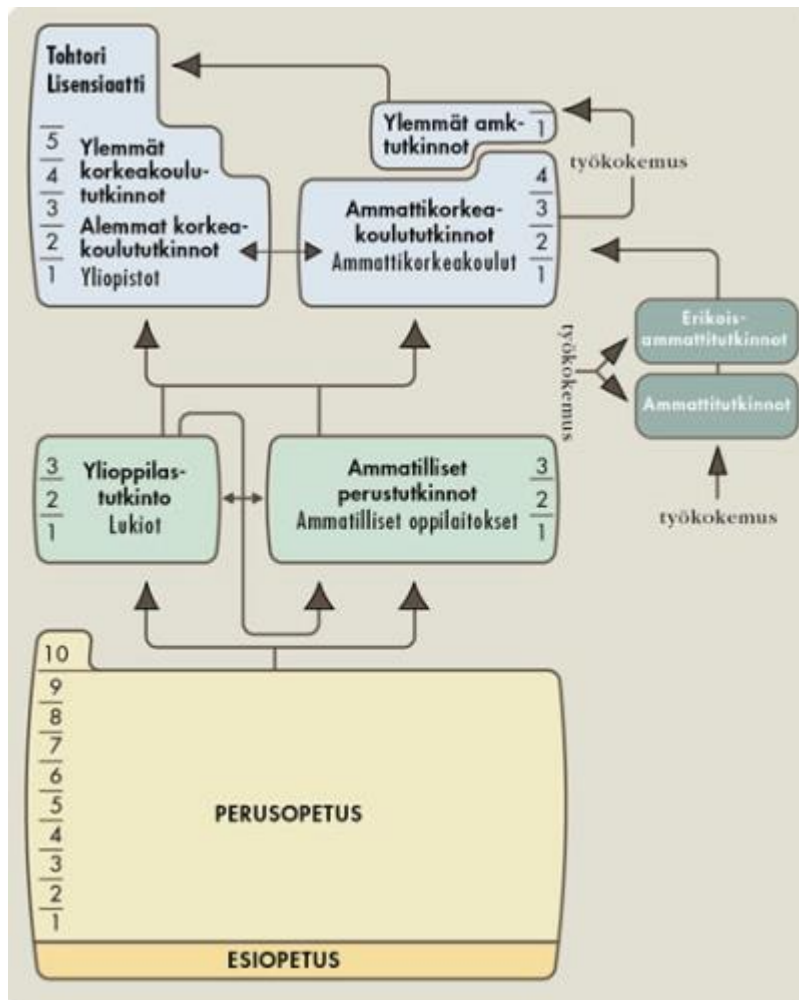
Koulutusjärjestelmä Suomessa ryhmitellään kouluasteisiin. Yleensä vaaditaan alemman asteen koulutus ennen ylemmän asteen koulutuksen suorittamista. Suomen korkeakoulujärjestelmä muodostuu kahdesta rinnakkaisesta sektorista: ammattikorkeakouluista ja yliopistoista. Jokaisen kouluasteen laadunvarmistukseen kuuluvat lainsäädännön lisäksi esimerkiksi opetussuunnitelmat, toimiluvat sekä tärkeänä osana opettajien kelpoisuuden määrittävät säädökset. Kaikilla koulutusasteilla on tarjolla myös aikuiskoulutusta. (Opetushallitus 2014, viitattu 25.11.2014.)

3.1 Suomen koulutusjärjestelmä

Suomen koulutusjärjestelmä muodostuu seuraavasti. Opetus alkaa vuoden kestävästä esiopetuksesta, johon kaikilla lapsilla on oikeus. Tämän jälkeen käydään yleissivistävää perusopetusta, joka aloitetaan yleensä samana vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta. Peruskoulu kestää yhdeksän vuotta, jonka jälkeen on mahdollisuus hakeutua kymppiluokalle. Pakollinen oppivelvollisuus Suomessa loppuu, kun peruskoulu on suoritettu tai kymmenen vuotta on kulunut oppivelvollisuuden alkamisesta. Oppivelvollisuus päättyy viimeistään lukuvuonna, jona nuori täyttää seitsemäntoista vuotta. Kun lapsi ei voi osallistua vamman tai sairauden vuoksi normaaliin perusopetukseen, oppivelvollisuus alkaa jo kuusivuotiaana ja kestää yksitoista vuotta. (Opetushallitus 2014, viitattu 25.11.2014.)

Suomessa peruskoulun jälkeisenä koulutuksena ovat ammatillinen koulutus, lukiokoulutus tai näiden yhdistelmät. Suomessa on mahdollista suorittaa kaksoistutkinto tai kolmoistutkinto. Kaksoistutkinto sisältää ammatillisen tutkinnon lisäksi ylioppilastutkinnon. Kolmoistutkinto sisältää ammatillisen perustutkinnon, ylioppilastutkinnon ja lukion koko oppimäärän. (Oulun seudun ammattiopisto 2014, viitattu 25.11.2014). Tämän jälkeen on mahdollista hakeutua ammattikorkeakouluun tai yliopistoon. Yliopistoille on ominaista tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva ylin opetus. Ammattikorkeakoulut suuntautuvat työelämään ja perustavat toimintansa sen asettamiin korkean ammattitaidon vaatimuksiin. (Opetushallitus 2014, viitattu 25.11.2014.)

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen kestää yleensä 3,5–4,5 vuotta. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen vaatii alan työkokemusta kolmen vuoden ajalta ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suoritus kestää 1–1,5 vuotta. Yliopiston tutkintorakenne on kaksiportainen. Ensin suoritetaan kandidaatin tutkinto, joka on alempi korkeakoulututkinto. Se voidaan suorittaa lyhimmillään kolmessa vuodessa. Tämän jälkeen voidaan suorittaa maisteritutkinto, joka on ylempi korkeakoulututkinto ja se voidaan nopeimmillaan suorittaa kahdessa vuodessa. Yliopistossa voidaan jatkaa vielä liseniaatin tai tohtorin tutkintoon ylemmän korkeakoulututkinnon jälkeen. Alla on opetushallituksen laatima kuvio Suomen koulutusjärjestelmästä, josta käy ilmi, miten opinnoissa voidaan edetä suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. (Opetushallitus 2014, viitattu 25.11.2014.)

KUVIO 2. Suomen koulutusjärjestelmä (Opetushallitus 2014, viitattu 25.11.2014)

3.2 Ammattikorkeakoulun historia ja tehtävä

Suomen ammattikorkeakoulun historia alkaa vuodesta 1992, jolloin opetusministeriö päätti käynnistää ammattikorkeakoulukokeilun. Tavoitteena oli järjestelmä, joka tarjoaa korkeatasoista koulutusta työelämän lähtökohdista. Mallia haettiin muualta Euroopasta, vaikka tarve uudistukselle oli täysin kotimaasta johtuvaa. Korkeakoulu-uudistus ei miellyttänyt yliopistoja, sillä ammattikorkeakoulujen ajateltiin hämärtävän korkeakoulusektorin työnjakoa. Ammattikorkeakoulujen tutkimustyötä pidettiin riskitekijänä. Eduskunnassa myös keskusteltiin siitä, mitkä alat kuuluvat korkeakouluun. Sekavien kokeilujen jälkeen opetusministeriö päätti vakinaistaa ammattikorkeakoulut vuonna 1996, jolloin ensimmäiset ammattikorkeakoulut virallisesti aloittivat toimintansa. Ammattikorkeakouluista on tullut tärkeä osa suomalaista koulutusjärjestelmää yli 20 vuoden aikana. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014a, viitattu 25.11.2014.)

Nykyisin Suomessa on 24 ammattikorkeakoulua. Ne järjestävät koulutusta kahdeksalla eri alalla. Useimmat ammattikorkeakoulut järjestävät koulutusta useammalla kuin yhdellä alalla ja toimivat monilla paikkakunnilla. Koulutusvaihtoehtoja jokaisella alalla on useita. Ammattikorkeakoulut itse suunnittelevat koulutusohjelmansa sisällön. Liiketalouden tradenomiopintoja järjestää 23 ammattikorkeakoulua. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014b, viitattu 28.11.2014.) Uuden ammattikorkeakoululain myötä ammattikorkeakouluista tulee osakeyhtiömuotoisia. Näin ne ovat oikeushenkilöitä. Ammattikorkeakoulujen ei kuitenkaan ole tarkoitus tuottaa voittoa, eivätkä ne saa tuottaa osinkoja omistajilleen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014c, viitattu 28.11.2014.)

Ammattikorkeakoulujen tehtävä

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua.

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista. (Ammattikorkeakoululaki 24.7.2009/564 1:4 §.)

Ammattikorkeakoulutus on toimiluvan varaista toimintaa. Toimiluvassa määrätään koulutusvastuu, eli mitä ammattikorkeakoulututkintoja ja tutkintonimikkeitä ammattikorkeakoulun tulee antaa. Li-

säksi toimiluvassa määrätään ylemmät korkeakoulututkinnot ja tutkintonimikkeet, joita ammattikorkeakoulu voi antaa sekä oikeudesta järjestää ammatillista opettajakoulutusta. (Ammattikorkeakoululaki 24.7.2009/564 2:7 §.) Ammattikorkeakoulujen on arvioitava koulutuksensa laatutasoa, jatkuvaa kehittämistä ja muuta toimintaa. Laadittujen laatujärjestelmien arviointi tulee suorittaa säännöllisesti ja tulokset niistä on julkistettava. (Ammattikorkeakoululaki 24.7.2009/564 3:9 §.)

3.3 Tradenomiopinnot

Liiketalouden tradenomiopinnot ovat laajuudeltaan vähintään 210 opintopistettä. Opinnot koostuvat yhteisistä perusopinnoista, ammattiopinnoista, valinnaisista ammattiopinnoista, opinnäytetyöstä ja harjoittelusta. Oulun ammattikorkeakoulussa perusopinnot ovat 60 opintopisteen laajuiset, ammattiopintoihin sisältyy 60 opintopistettä ja vapaasti valittaviin opintoihin 15 opintopistettä. Opinnäytetyöstä tulee 15 opintopistettä ja ammattia edistävä harjoittelu on 30 opintopistettä. Se koostuu 10 opintopisteen yleisharjoittelusta ja 20 opintopisteen ammattiharjoittelusta. (Oulun ammattikorkeakoulu 2014a, viitattu 28.11.2014.)

Taloushallinnon opetuksessa keskitytään laaja-alaiseen osaamiseen ulkoisen ja sisäisen laskentatoimen alueelta ja tietojen soveltamisesta käytäntöön. Opintoja täydennetään verotuksen ja yritysrahoituksen opinnoilla. Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa HTM-tilintarkastajan tutkintoon edellytettävät opinnot. (Oulun ammattikorkeakoulu 2014b, viitattu 28.11.2014.)

4 TILINTARKASTUS

Tilintarkastus tarkoittaa hyväksytyt tilintarkastajan suorittamaa tilinpäätöksen, toimintakertomuksen, kirjanpidon ja hallinnon tarkastusta (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 3:11 §). Tilintarkastaja varmistaa, että tilinpäätös ja päätöksentekoon vaikuttavat taloudelliset tiedot ovat oikein. Tilintarkastaja antaa tarvittaessa myös asiantuntevia, luotettavia ja objektiivisia tietoja taloudellisista ja oikeudellisista asioista. Tilintarkastajan palveluita käyttävät muun muassa yritysten ja osakeyhtiöiden omistajat, työntekijät, sijoittajat ja muut talouteen liittyvissä tehtävissä työskentelevät ihmiset, jotka ovat tekemisissä tilinpäätösten ja tilintarkastuskertomusten kanssa. (Tilintarkastuslautakunta 2014c, viitattu 28.11.2014.)

4.1 Lainsäädäntö

Suomessa tilintarkastusta säädelään tilintarkastuslailla sekä tilintarkastusasetuksella. Uusi tilintarkastuslaki tuli voimaan 1. päivänä heinäkuuta 2007. Tilintarkastuslaki toimii yleislakina ja väistyy, mikäli muussa lainsäädännössä säädetään toisin. Esimerkiksi osakeyhtiölaissa, asunto-osakeyhtiölaissa ja säätiölaissa on tilintarkastuslakia tarkempia säännöksiä ja nämä lait sisältävät tilintarkastuslakia täydentäviä säännöksiä. Listayhtiöiden tilintarkastuksessa täytyy ottaa huomioon niitä koskeva erityislainsäädäntö ja muu normisto. Tilintarkastusta säänteleviä muita lakeja ovat esimerkiksi kirjanpitolaki, arvopaperimarkkinalaki, arvopaperipörssilaki, laki luottolaitostoiminnasta ja vaakuutussopimuslaki. (Halonen & Steiner 2010, 30–31.)

Tilintarkastuslaissa on yksitoista lukua. Esimerkiksi tilintarkastuslain toinen luku sisältää säännöksiä velvollisuudesta toimittaa tilintarkastus, kolmannessa luvussa säädetään tilintarkastuksen sisälöstä ja neljännessä luvussa käsitellään tilintarkastajaa koskevia säännöksiä. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459.) Tilintarkastuslaki sisältää säännöksiä yksityissektorin tilintarkastuksesta ja tilintarkastajasta. Laissa on myös hallinto-oikeudellisia säännöksiä, joita ovat tilintarkastajan hyväksymistä ja valvontaa koskevat säännökset sekä tilintarkastajia hyväksyviä ja valvovia elimiä koskevat säännökset. Tämä laki sääntelee tilintarkastusammatin harjoittamista. Tilintarkastuslaki sisältää rangaistussäännöksiä, sillä on rikosoikeudellista sisältöä ja siitä löytyy myös vahingonkorvaussäännös. (Halonen & Steiner 2010, 28–29.) Tilintarkastuslakiin on 31.12.2013 tullut kaksi muutosta.

Pykälä 35 kumottiin ja tilintarkastajan 70 vuoden yläikärajasta luovuttiin ja tarkennettiin pykälää aloittavan yrityksen tilintarkastusvelvollisuudesta. (KHT-yhdistys 2014, 695.)

Kirjanpitolaki

Kirjanpitolaki määrää, että tilikaudelta on laadittava tilinpäätös. Tilinpäätöksen tulee sisältää tuloslaskelma ja tase, jotka kuvaavat kirjanpitovelvollisen tuloksen muodostumista ja tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa sekä rahoituslaskelman, josta käy ilmi varojen hankinta ja niiden käyttö tilikauden aikana. Tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman ja näiden tietojen eristä on oltava vertailutiedot ja lisäksi toimintakertomus ja liitetiedot. (KHT-yhdistys 2013, 41.) Toimintakertomus ja liitetiedot on tehtävä, mikäli kirjanpitovelvollisen päättyneellä ja sitä välittömästi edeltäneellä on ylittynyt vähintään kaksi kirjanpitolaista mukaista rajaa. Nämä rajat ovat: liikevaihto tai vastaava tuotto on yli 73 miljoonaa euroa; loppusumma taseessa 3,65 miljoonaa euroa ja henkilöstömäärä on keskimäärin 50. (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336 3:9.2 §.)

Toimintakertomuksen tulee antaa kuva kirjanpitovelvollisen toiminnan laajuudesta tasapuolisesti ja kattavasti rakenteeseen nähden, sisältää tiedot merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sekä muista liiketoiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista. Toimintakertomuksen tulee myös sisältää arvio taloudellisesta tilanteesta. Arvion tulee sisältää liiketoiminnan keskeisimmät tunnusluvut taloudellisen aseman ja tuloksen muodostumisen ymmärtämiseksi. Toimintakertomuksen tulee lisäksi sisältää tilikauden olennaisimmat tapahtumat ja tilikauden jälkeiset olennaiset tapahtumat, arvio tulevasta kehityksestä ja selvitys tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta. ”Kirjanpitolaikin 3 luvun 2 §:n mukaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta”. Lainsäädännön ja hyvän kirjanpidon määrittämien olennaisten tietojen puuttuminen tilinpäätöksessä johtaa siihen, ettei tilinpäätös anna riittäviä tietoja. (KHT-yhdistys 2013, 41–42.)

Tilinpäätöstä, joka sisältää tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman, liitetiedot ja toimintakertomuksen sekä luettelon kirjanpitokirjoista ja tositteiden lajeista sekä näiden edellä mainittujen kirjanpitoaineistojen säilyttämisestä, kutsutaan tasekirjaksi. Tasekirjan tulee olla sidottu, sen sivut tai aukeamat numeroitu ja se on tehtävä välittömästi tilinpäätöksen valmistuttua. Tasekirjaa on säilytettävä tilikauden päättymisestä lukien kymmenen vuotta. (Leppiniemi 2013, 153–154.)

4.1.1 Tilintarkastusvelvollisuus

Kirjanpitolain mukaan kaikkien kirjanpitovelvollisten yhteisöjen ja säätiöiden on valittava tilintarkastaja, mikäli niihin ei sovelleta tilintarkastuslaissa olevia poikkeuksia. Yksityisen elinkeinoharjoittajan eikä maatalousyrittäjän tarvitse valita tilintarkastajaa. (Halonen & Steiner 2010, 29). Kaikissa yhteisöissäkään ei ole pakollista valita tilintarkastajaa.

Tilintarkastaja voidaan jättää valitsematta yhteisössä, jossa sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on täytynyt enintään yksi seuraavista edellytyksistä:

- taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa;
- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa; tai
- palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 2:4 §.)

Mikäli yhteisö on vasta aloittanut toimintansa, eikä sillä ole vielä edellä mainittuja tilikausia, voidaan tilintarkastaja jättää valitsematta. Tilintarkastaja on kuitenkin valittava, jos on ilmeistä, ettei edellytyksiä tilintarkastajan valitsematta jättämiseen ole. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 2:4 §.)

Tilintarkastaja täytyy valita yhteisössä, jos sen pääasiallinen toimiala on arvopapereiden omistaminen ja hallinta, ja jolla on kirjanpitolain 1 luvun 8§:ä tarkoitettu huomattava vaikutusvalta toisen kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan ja rahoitukseen johtamisessa. Tilintarkastaja voidaan myös valita, vaikkei yhteisöllä olisi tilintarkastuslain mukaan velvollisuutta valita tilintarkastajaa. Yhtiöjärjestyksessä, yhtiösopimuksessa tai säännöissä voidaan määrätä tilintarkastajan valinnasta ja niissä voi olla myös määräyksiä useamman tilintarkastajan valinnasta. Yhteisölle on valittava ainakin yksi varatilintarkastaja, mikäli yhteisölle on valittu vain yksi tilintarkastaja eikä tämä ole KHT- tai HTM-yhteisö. Mikäli yhteisön tai säätiön toimielimen kokouksessa päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta, on tilinpäätös ja toimintakertomus annettava tilintarkastajalle viimeistään kuukautta ennen tätä kokousta. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 2:4 §.)

Yhteisöllä on velvollisuus valita vähintään yksi KHT-tilintarkastaja tai -yhteisö, mikäli se on julkisen kaupankäynnin kohteena tai se täyttää vähintään kaksi tilintarkastuslain 2:5 § mukaista edellytystä. Nämä edellytykset ovat: Taseen loppusumma ylittää 25 miljoonaa euroa; liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 50 miljoonaa euroa tai yhteisön tai säätiön palveluksessa on keskimäärin yli 300 henkilöä. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 2:5 §.) Konserniin sovelletaan vastaavasti edellä mainittuja ehtoja ja tytäryhtiön tilintarkastajaksi on valittava ainakin yksi emoyrityksen tilintarkastaja.

Tästä voidaan poiketa vain perustellusta syystä. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 2:6 §.) Sellaisessa yhteisössä tai säätiössä, jossa määräysvalta on kunnalla tai kuntayhtymällä, voidaan tilintarkastajaksi valita KHT- tai HTM-tilintarkastajan tai KHT- tai HTM-yhteisön lisäksi JHTT-tilintarkastaja tai JHTT-yhteisö (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 2:7 §). Kun tilintarkastajaksi on valittu tilintarkastusyhteisö, on sen ilmoitettava tilintarkastettavalle yhteisölle tai säätiölle tilintarkastusyhteisössä työskentelevä päävastuullinen tilintarkastaja. Päävastuullisella tilintarkastajalla on oltava vähintään sama kelpoisuus kuin tilintarkastusyhteisöllä. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 2:8 §.)

Aluehallintoviraston on määrättävä ilmoituksesta yhteisölle tai säätiölle kelpoisuusehtojen mukainen tilintarkastaja, mikäli tilintarkastajaa ei ole valittu lain, yhtiöjärjestyksen, sääntöjen tai yhtiösopimuksen mukaan tai tilintarkastaja ei täytä riippumattomuus- ja kelpoisuusehtoja. Riippumattomuutta koskevassa asiassa on aluehallintoviraston pyydettävä Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnalta (TILA) lausunto ennen asian ratkaisemista. Ilmoituksen voi tehdä kuka tahansa. Hallituksella, siihen verrattavalla toimielimellä tai yhtiömiehellä on velvollisuus tehdä ilmoitus, mikäli tilintarkastajan valitsemisesta vastuussa oleva ei valitse viivytyksettä kelpoisuusehdot täyttävää tilintarkastajaa. Kommandiittiyhtiön äänettömällä yhtiömiehellä ei tällaista ilmoitusvelvollisuutta ole. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 2:9 §.)

Ennen määräyksen antamista on aluehallintoviraston kuultava yhteisön tai säätiön hallitusta tai siihen verrattavaa toimielintä tai yhtiömiehiä. Määräys on täytäntöönpanokelpoinen lainvoimaa vailla olevana ja on voimassa siihen asti kunnes yhteisölle tai säätiölle on säädetyssä järjestyksessä valittu tilintarkastaja aluehallintoviraston määräämän tilintarkastajan tilalle. Kun kyseistä tilikautta koskeva tilinpäätös on vahvistettu ja sitä koskeva päätös on saanut lainvoiman, ei määräystä voida enää antaa. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 2:9 §.)

Tilintarkastajan erottamisoikeus kesken toimikauden on sillä, joka on tilintarkastajan valinnut, määrännyt tai osoittanut tehtävään. Erottamiseen kesken toimikauden on kuitenkin oltava perusteltu syy, ja tilintarkastajan erottaneen on annettava TILA:lle selvitys erottamisesta ja sen syistä. Tilintarkastajalla on oikeus erota toimestaan kesken toimikauden ilmoittamalla eroamisesta yhteisölle tai säätiölle. Hänen on ilmoitettava ero rekisteröitäväksi kahden viikon kuluessa ilmoituksen antamisesta, ja annettava TILA:lle selvitys eroamisesta ja sen syistä. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 2:10 §.) Kun kyseessä on HTM-tilintarkastaja tai -yhteisö, annetaan selvitys kauppakamarin tilintarkastusvaliokunnalle (TIVA). Tilintarkastajan toimen tullessa avoimeksi kesken toimikauden tai

tilintarkastajan menettäessä kelpoisuutensa toimeen, eikä varatilintarkastajaa ole, on tilintarkastajan valintaan osallistuvien huolehdittava uuden tilintarkastajan valinnasta lopputoimikaudeksi. Kun tilintarkastaja eroaa, erotetaan tai hänen toimikausi päättyy, on hänen pyynnöstä annettava seuraajalleen tilintarkastuksen suorittamista varten tarpeelliset tiedot. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 2:10 §.)

4.1.2 Tilintarkastajaa koskevat säännökset

Tilintarkastuslain neljäs luku sisältää säännöksiä koskien tilintarkastajaa. Säännökset määräävät ammattieettisistä periaatteista, ammattitaidon ylläpitämisestä ja kehittämisestä, hyvästä tilintarkastustavasta, laadunvarmistuksesta, tilintarkastajan riippumattomuudesta, esteellisyydestä ja salassapitovelvollisuudesta. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459.) Laki julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista antaa lisäksi ohjeita julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajien (JHTT-tilintarkastaja) ja julkishallinnon ja -talouden tilintarkastusyhteisöjen (JHTT-yhteisö) hyväksymiseen ja valvontaan. Tämä laki sisältää säännöksiä JHTT-tilintarkastajan yleisestä kelpoisuudesta, riippumattomuudesta ja virkavastuusta, esteellisyydestä, hyvästä tilintarkastustavasta, laadunvarmistuksesta ja JHTT-tilintarkastajan hyväksymisestä. (Laki julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista 1.4.1999/467.)

Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastus suoritetaan ammattieettisesti, kun se suoritetaan ammattitaitoisesti, objektiivisesti, rehellisesti ja huolellisesti. Laadunvarmistus käsittää tilintarkastustyön laadun ja lisäksi osallistumisen laaduntarkastukseen, josta määrätään tilintarkastuslain 7 luvun 40 §:n 2 momentin kohdassa 1. Tilintarkastajan on arvioitava omaa riippumattomuuttaan toimeksiannosta suorittaessaan ja järjestettävä oma toimintansa riippumattomaksi. Mikäli riippumattomuuden edellytykset eivät täyty, on tilintarkastajan kieltäydyttävä toimeksiannosta. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459.)

Tilintarkastajan ei ole tarpeen kieltäytyä tai luopua toimeksiannosta, jos:

- 1) riippumattomuutta uhkaavia tekijöitä on kokonaisuutena arvioiden pidettävä merkityksettöminä; tai
- 2) tilintarkastaja on ryhtynyt riippumattomuuttaan turvaaviin toimenpiteisiin. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 4:24.2 §.)

Riippumattomuutta turvaaviin toimenpiteisiin on ryhdyttävä ainakin jos:

- 1) tilintarkastajalla on taloudellisia tai muita etuusia yhteisössä tai säätiössä tai tilintarkastajalla on muu kuin tavanomainen liikesuhde yhteisöön tai säätiöön;
- 2) tarkastettavana on tilintarkastajan oma toiminta;

- 3) tilintarkastaja toimii oikeudenkäynnissä tai muussa asiassa yhteisön tai säätiön puolesta tai sitä vastaan;
- 4) tilintarkastajalla on läheinen suhde henkilöön, joka kuuluu yhteisön tai säätiön johtoon tai joka on osallistunut toimeksiannon kohteena olevaan asiaan yhteisön tai säätiön palveluksessa; tai
- 5) tilintarkastajaa painostetaan. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 4:24.3 §.)

Kun julkisen kaupankäynnin kohteena oleva yhteisö toimii toimeksiantajana, on tilintarkastajan annettava riippuvuusarviointiin liittyviä tietoja vuosittain yhteisön hallitukselle. Tällaisen tilintarkastajan on annettava kirjallinen vahvistus riippumattomuudestaan ja ilmoitus muista kuin 24 §:ssä mainituista merkityksettöminä pidettävistä riippumattomuutta uhkaavista tekijöistä ja toimenpiteistä, joihin on ryhdytty. Lisäksi on annettava ilmoitus muista kuin tilintarkastusta koskevista tehtävistä yhteisössä. (KHT-yhdistys 2013, 358–359.)

Tilintarkastaja on esteellinen ainakin seuraavissa tapauksissa: hän toimii tarkastuskohteessa tai samaan konserniin kuuluvan yhteisön tai osakkuusyrityksen yhtiömiehenä; hallituksen tai hallitusneuvoston jäsenenä; toimitusjohtajana tai vastaavassa asemassa. Tilintarkastajan tehtävänä ei voi olla yhteisön tai säätiön kirjanpidon tai varojen hoito tai niiden valvonta, eikä tilintarkastaja voi olla palvelussuhteessa säätiöön tai yhteisöön taikka ensimmäisenä ja toisena mainittuun henkilöön. Tilintarkastajalla ei saa olla välitöntä tai välillistä omistus- tai muuta oikeutta osakkeeseen tai osuuteen voittoa tavoittelevassa tarkastettavassa yhteisössä. Tilintarkastajalla ei saa olla tarkastamaltaan yhteisöltä tai sen johtoon kuuluvalta henkilöltä rahalainaa, vakuutta tai muuta vastaavaa etuutta, eikä tilintarkastaja voi olla antanut vastaavaa etuutta tällaiselle taholle. ”1 tai 2 kohdassa tarkoitettu henkilö on tilintarkastajan puoliso, veli, sisar taikka tilintarkastajaan suoraan ylenevässä tai alenevassa sukulaisuussuhteessa. Tilintarkastajan puolisollla taikka tilintarkastajaan suoraan alenevassa sukulaisuussuhteessa olevalla henkilöllä on 4 kohdassa tarkoitettu omistus- tai muu oikeus, eikä tämä oikeus ole merkityksetön.” Jos yhteisössä on valittu tilintarkastajaksi luonnollinen henkilö tai tilintarkastusyhteisö, ja tarkastettava yhteisö on julkisen kaupankäynnin kohteena, päävastuullinen tilintarkastaja ei voi toimia ensimmäisenä ja toisena mainitussa tehtävässä. Tehtävään siirtymisestä on kulunut vähemmän kuin kaksi vuotta. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 4:25 §.)

Tilintarkastajia koskee salassapitovelvollisuus. Salassapitovelvollisuus ei kuitenkaan koske, jos asia on sellainen, josta tilintarkastajan on ilmoitettava tai lausuttava lain nojalla, eikä jos salassapitovelvollisuus koskee ilmaisemista, johon on annettu suostumus. Salassapitovelvollisuus ei koske myöskään, mikäli viranomainen, tuomioistuin tai laissa tarkoitettu valvontaelin on lain perusteella

oikeutettu saamaan tietoja tai tieto on tullut yleiseen tietoon. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 4:26 §.)

4.1.3 Hyvä tilintarkastustapa ja kansainväliset tilintarkastusstandardit

Tilintarkastajan on noudatettava tilintarkastuslaissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan hyvää tilintarkastustapaa (KHT-yhdistys 2014, 698). Ammatissaan toimivat tilintarkastajat määrittelevät hyvän tilintarkastustavan käsitteen ja sisällön. KHT-yhdistys on antanut vuodesta 2000 lähtien jäseniä sitovia standardeja ja suosituksia, jotka perustuvat IFAC:in antamiin standardeihin. Tilintarkastajat ovat velvollisia noudattamaan IFAC:in eettisiä sääntöjä ja nämä säännöt normittavat ammattietnistä toimintaa. Keskeiset lähteet hyvälle tilintarkastustavalle ovat lait, asetukset, tilintarkastusstandardit ja eettiset säännöt, TILA:n ja valtion tilintarkastuslautakunnan (VALA), tuomioistuinten ja viranomaisten kannanotot ja päätökset sekä lisäksi alan ammattikirjallisuus. (KHT-yhdistys 2014d, viitattu 1.12.2014.)

IFAC uudisti niin sanotussa Clarity-projektissa kansainväliset tilinpäätös standardit eli ISA-standardit ja lisäksi kansainväliset laadunvalvontastandardin ISQC 1. Projektin tarkoituksena oli parantaa ja selkeyttää standardien luettavuutta ja ymmärrettävyyttä. Kieltä ja rakennetta muokattiin niin, että standardista pystyttiin erottamaan tilintarkastajalta vaadittavat asiat soveltamisohjeista. Standardeihin tehtiin myös sisällöllisiä muutoksia, joita on sovellettu vuodesta 2010 alkaen. KHT-yhdistys julkaisee nämä standardit ja eettiset säännöt suomenkielisinä ja kirja sisältää kansallisen osuuden. Kansallinen osuus sisältää KHT-yhdistyksen lisäämiä selvityksiä ja huomautuksia, jotka on otettava huomioon, kun sovelletaan Suomessa näitä kansainvälisiä standardeja. Tilintarkastuslaki velvoittaa sovellettavaksi myös EU:ssa hyväksytyjä tilintarkastukseen liittyviä standardeja, mutta EU:ssa ei ole vielä hyväksytty ainuttakaan kansainvälistä tilintarkastusstandardia. Tästä syystä tilintarkastusstandardien noudattamista meillä arvioidaan osana hyvää tilintarkastustapaa. (KHT-yhdistys 2014d, viitattu 1.12.2014.)

4.2 Tilintarkastajan tehtävät

Tilintarkastajan toimikausi on yleensä toistaiseksi voimassaoleva, mutta tilintarkastaja voidaan valita myös määräajaksi. Osakeyhtiössä tilintarkastajan toimikausi on yleensä toistaiseksi voimassa

oleva, mutta julkisessa osakeyhtiössä toimikausi päättyy tilintarkastajan valintaa seuraavan yhtiökokouksen päättyessä. Yhtiön säännöissä voidaan kuitenkin määrätä toisin tilintarkastajan toimikaudesta. Kommandiittiyhtiössä ja avoimessa yhtiössä tilintarkastajan toimi on tilikauden mittainen, ellei yhtiösopimuksessa muuta määrätä. Asunto-osakeyhtiössä toimitaan olettasäännöksen mukaan eli valintaa seuraavan, valinnan päättävän varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä tilintarkastajan toimikausi päättyy, mikäli yhtiöjärjestys ei muuta määrää. Yhdistyksessä ja säätiössä tilintarkastajan toimikautta ei ole määrätty laissa. (Alakare, Koskinen, Reinikainen, Sedig & Simola 2008, 54–55.)

Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastus sisältää tilikauden kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tarkastuksen. Tilintarkastuksen tavoitteena on, että tilintarkastaja voi antaa lausunnon, onko tilinpäätös ja toimintakertomus olennaisilta osin voimassa olevien säännösten mukaan laadittu ja tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhtiön toiminnasta ja tuloksesta. Tilintarkastuksen tehtävänä on sulkea pois kohtuullisella varmuudella se, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Tilintarkastajan tehtävänä on hankkia riittävä määrä tilintarkastusevidenssiä tämän toteamiseen. Tilintarkastajan on ymmärrettävä tilintarkastuskohteen liiketoiminta ja toimintaympäristö, jotta riskien identifiointi on mahdollista. Tilintarkastajan on arvioitava tarkastuskohteessa kontrollijärjestelmiä ja tehtävä näistä oleellisuuteen ja otantaan liittyviä aineistotarkastuksia ja analyttisiä tarkastuksia. (Alakare ym. 2008, 60–61.)

Kirjanpidon tarkastuksen tarkoituksena on varmistua, että kirjanpito perustuu tositteisiin ja kirjausten yhteys on vaikeuksitta todennettavissa, eli kirjanpito on suoritettu Audit trail -kirjausketjun mukaisesti. Tilinpäätöksestä tarkistetaan tuloslaskelman sekä taseen erien ja liitetietojen oikeellisuus. Tilintarkastajan on selvitettävä tuottojen ja kuluja jaksojen oikeellisuus ja saamisten arvostus. Rahoituslaskelma tarkastetaan, jotta varmistutaan rahavirtojen oikeellisuudesta. Toimintakertomuksen osalta tilintarkastajan tulee varmistua siitä, että toimintakertomus ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia. Tästä tulee maininta myös tilinpäätöslausuntoon. Hallinnon tarkastuksessa selvitetään, ovatko vastuuvolliset syyllistyneet laiminlyöntiin tai tekoon, josta voi seurata velvollisuus vahingonkorvaukseen tarkastuskohteelle. Tarkastus suoritetaan vertaamalla kohteen toimintaa toimielinten päätöksiin, yhtiöjärjestykseen ja lainsäädäntöön. Tilintarkastajan tehtävänä on myös sulautumisten, jakautumisten ja purkautumisten lopputilitysten tarkastus. (Alakare ym. 2008, 61–65.)

4.3 Tilintarkastajan raportointi

Tilintarkastajan raportointia sääntelee tilintarkastuslain 14–16 §:t. Näitä lakisääteisiä raportteja ovat tilinpäätösmerkintä, tilintarkastuskertomus ja tilintarkastuspöytäkirja. Jokaiselta tilikaudelta on tilintarkastajan annettava tilintarkastuskertomus, joka sisältää tiedon tilintarkastuksen tuloksista. Tilintarkastuslaissa on määritelty osa tilintarkastuksen sisältövaatimuksista ja muilta osin noudatetaan hyvää tilintarkastustapaa ja kansainvälisiä ISA-standardeja. (Halonen & Steiner 2010, 450.)

Tilinpäätösmerkintä tulee tehdä tarkastettuun tilinpäätökseen tilintarkastuslain 14 §:n mukaan. Merkintä tehdään tasekirjan alkuperäiskappaleeseen. Tilinpäätösmerkinnän tehtävä on tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yksilöinti luotettavasti. Tilinpäätösmerkintä osoittaa tilinpäätöksen päättyneen ja, että tilintarkastuskertomus tilinpäätöksestä on annettu. (KHT-yhdistys 2013, 199.)

Tilinpäätöspöytäkirja voidaan antaa, mikäli tilintarkastaja katsoo aiheelliseksi huomauttaa vastuuvollisia. Tilinpäätöspöytäkirja on sisäinen asiakirja ja se ei ole julkinen, kuten tilintarkastuskertomus. Tilintarkastuspöytäkirjan tarkoitus on informoida vastuuvollisia luottamuksellisesti. Tämä voidaan tehdä tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä tai tilikaudella. Tilintarkastuspöytäkirjassa tilintarkastaja voi esittää tarkastuksessa esiin tulleet huomautukset lain- tai päätöksenmukaisuudesta. Mikäli ei ryhdytä tilintarkastuspöytäkirjassa esitettyjen olennaisten seikkojen edellyttämiin toimenpiteisiin, tämä voi johtaa tilintarkastuskertomuksessa esitettävään huomautukseen. Tilintarkastuspöytäkirja on kyettävä erottamaan selkeästi ja yksiselitteisesti muista tilintarkastajan raporteista ja muistioista. Tilintarkastuspöytäkirja annetaan käytännössä puheenjohtajalle tai vastaavalle, joka kuuluu asianomaiseen toimielimeen. Pöytäkirja on käsiteltävä viipymättä toimielimessä ja sen säilytys on varmistettava luotettavalla tavalla. (KHT-yhdistys 2013, 195–196.)

4.3.1 Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastuskertomuksessa tulee olla yksilöitynä kohteena oleva tilinpäätös sekä mitä säännöstöä on noudatettu tilinpäätöksen laadinnassa. Mikäli tilintarkastuksessa on käytetty kansainvälisiä standardeja, on niistä mainittava tilinpäätöskertomuksessa. Tarpeelliset lisätiedot on annettava tilintarkastuskertomuksessa. Mikäli tarkastuskohteen vastuuvollinen on menetellyt lain vastaisella tavalla epäasianmukaisesti, on tästä mainittava tilintarkastuskertomuksessa. Tilintarkastuskertomuksessa on oltava myös päiväys ja allekirjoitus. Konsernissa on annettava erityinen kertomus, jonka

antaa emoyhtiön tilintarkastaja. (Halonen & Steiner 2010, 450—451.) ”Tilintarkastuskertomus on luovutettava yhteisön tai säätiön hallitukselle tai vastaavalle toimielimelle viimeistään kaksi viikkoa ennen sitä kokousta, jossa tilinpäätös on esitettävä vahvistettavaksi” (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 3:15 §).

Tilintarkastuskertomus sisältää tilintarkastajan lausuntokappaleen. Tilintarkastuslausunnosta tulee käydä ilmi, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän tiedon tuloksesta ja taloudellisesta asemasta tarkastuskohteessa sekä ovatko annetut tilinpäätöstiedot ja tilikauden toimintakertomus ristiriidattomia. ISA 700 standardin mukaan tavoitteena on hankitun tilintarkastusevidenssin perusteella tehdä johtopäätökset ja arviointi, jonka perusteella kirjallinen tilintarkastuslausunto annetaan ja kuvataan myös lausunnon perusteet. ISA 700 standardi sisältää myös ohjeen tilintarkastuskertomuksen sisällöstä. (KHT-yhdistys 2013, 31, 33.)

Tilintarkastuskertomus voidaan antaa joko vakiomuotoisena tai mukautettuna. Vakiomuotoisena annettu tilintarkastuskertomus on sisällöltään ja muodoltaan tiettyä mallia noudattava. Vakiomuotoinen tilintarkastuskertomus voidaan antaa, kun tilintarkastus on voitu suorittaa hyvän tilintarkastustavan ja kansainvälisten tilintarkastusstandardien mukaisesti eikä tarkastuksessa ole löytynyt mitään sellaista, jonka vuoksi vakiomuotoisesta kertomuksesta olisi syytä poiketa. (Halonen & Steiner 2010, 450.)

4.3.2 Mukautettu tilintarkastuskertomus ja lausunto

Mukautettu tilintarkastuskertomus on kyseessä silloin, kun tilintarkastuskertomus sisältää jotain seikkaa painottavan lisätiedon ja näin ollen poikkeaa vakiomuotoisesta tilintarkastuskertomuksesta. Tilintarkastuskertomuksen mukautettu lausunto on kyseessä, kun se poikkeaa tilintarkastuslain tai erityislainsäädännön edellyttämästä lausunnosta tai lausunto sisältää tilintarkastuslain 15 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetun lisätiedon tai huomautuksen. Edellä mainituissa momenteissa tarkoitettu huomautus koskee vastuuvollisessa asemassa olevia. Momentti 3 antaa velvollisuuden huomautukseen, jos yhteisölle tai säätiölle voi koitua vahingonkorvausvelvollisuus. Momentissa 4 tarkoitettu huomautus annetaan, jos yhteisön tai säätiön sääntöjä, yhtiösopimusta tai yhtiöjärjestyksestä on rikottu. Tilintarkastajan lausunto voi siis olla vakiomuotoinen, ehdollinen tai kielteinen tai mikäli lausuntoa ei voida antaa, siitä on ilmoitettava tilintarkastuskertomuksessa. Mikäli poiketaan

vakiomuotoisesta lausunnosta, on siihen esitettävä aina myös perustelut. ISA 705 standardi käsittelee mukautettua lausuntoa. Lausunto voi olla varauman sisältävä, kielteinen tai lausunto voidaan jättää antamatta. Tilintarkastuslaissa tästä käytetään nimitystä ehdollinen lausunto ja näin ollen tätä termiä tulee käyttää Suomessa tilintarkastuslain perusteella. ISA 706 standardin mukaan tilintarkastajan tulee harkita myös, onko syytä antaa tilintarkastuskertomuksessa tilinpäätöstä koskeva lisätieto, johon käyttäjien olisi tarpeen kiinnittää huomio. (KHT-yhdistys 2013, 146–151.)

Tilintarkastajan on syytä antaa tietyissä tilanteissa ehdollinen lausunto. Tällainen tilanne on silloin, kun tarpeellista määrää tilintarkastusevidenssiä ei pystytä hankkimaan tilintarkastuksen laajuuden rajoituksessa asiakkaan tai olosuhteiden vuoksi tai tilinpäätöksen laadinnassa on jätetty noudattamatta tilinpäätösnormistoa. Jos tilintarkastaja havaitsee, että tilinpäätöksen perustaksi ei ole saatu riittävää ja soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä ja havaitsemattomat virheet voisivat olla olennaisia ja laajalle ulottuvia, tilintarkastajan tulee jättää lausunto antamatta. Kielteinen lausunto tulee antaa, jos tilintarkastaja ei pysty hankkimaan riittävää tilintarkastusevidenssiä ja toteaa virheellisuuden tai virheellisyksien olevan olennaisia ja laajalle ulottuvia tilinpäätöksen kannalta. Tilintarkastajalla ja toimivalla johdolla voi olla iso näkemys ero tilintarkastusinformaatiosta, eikä tilintarkastajan mielestä tilinpäätöksessä ole noudatettu tilinpäätösnormistoa ja tällöin tilintarkastajan tulee antaa kielteinen lausunto. Tilintarkastajan harkitessa millaisen lausunnon hän laatii, on olennaisuuskäsitteellä merkittävä rooli. (Halonen & Steiner 2010, 459.)

ISA 705 standardin mukaan lausunto tulee mukauttaa, jos tilintarkastusevidenssin perusteella tilinpäätöksessä oleva virhe on olennainen tai tilintarkastusevidenssiä ei pystytä hankkimaan tarpeellista määrää, jotta pystyttäisiin toteamaan, ettei tilinpäätös sisällä olennaista virhettä. Riippuen virheen laajuudesta, tilintarkastaja antaa ehdollisen lausunnon, kielteisen lausunnon tai jättää lausunnon antamatta. Mikäli tilinpäätös on olennaisesti virheellinen, mutta virhe ei ole laajalle ulottuva, antaa tilintarkastaja ehdollisen lausunnon. Virheen ollessa laajalle ulottuva tilintarkastaja antaa kielteisen lausunnon. Silloin kun ei pystytä hankkimaan riittävää tilintarkastusevidenssiä, on tilintarkastajan todettava havaitsemattomien virheellisyksien mahdolliset vaikutukset tilinpäätökseen, mikäli niitä olisi olemassa. Mikäli mahdolliset vaikutukset olisivat olennaisia, mutta eivät laajalle ulottuvia, voidaan antaa ehdollinen lausunto. Jos tilintarkastaja ei pysty hankkimaan riittävää tilintarkastusevidenssiä lausunnon perustaksi siitä, onko havaitsemattomien virheellisyksien vaikutukset tilinpäätökseen olennaisia ja laajalle ulottuvia, jos niitä olisi olemassa, tulee tilintarkastajan jättää lausunto antamatta. (KHT-yhdistys 2013, 155–157.)

4.3.3 Tilintarkastuskertomuksen sisältö

Vakiomuotoisen tilintarkastuskertomuksen sisältö on seuraava: otsikko, vastaanottaja, johdantokappale, toimivan johdon vastuu tilinpäätöksestä, tilintarkastajan velvollisuudet, tilintarkastajan lausunto, muut raportointivelvollisuudet, tilintarkastajan allekirjoitukset, tilintarkastuskertomuksen antamispäivä ja tilintarkastajan osoite. Tilintarkastuskertomuksen otsikkokappale kertoo tilintarkastuskertomuksen olevan riippumattoman tilintarkastajan laatima. Seuraavaksi tulee vastaanottajakappale, jossa osoitetaan ketä varten tilintarkastuskertomus laaditaan, kuten esimerkiksi osakeyhtiön yhtiökokoukselle. Johdantokappaleessa kerrotaan ja todetaan yksilöidysti, minkä yhteisön tilinpäätös on ollut tarkastettavana. Siinä mainitaan myös tilinpäätöslaskelmien nimet, viitataan merkittäviä laatimisperiaatteita koskevaan yhteenvetoon, jotka koskevat tilinpäätöstä sekä näiden tilinpäätökseen kuuluvien laskelmien ajankohta tai ajanjakso. Toimivan johdon vastuu tilinpäätöksessä -kappaleessa kerrotaan, kuinka toimiva johto vastaa tilinpäätöksen laatimisesta voimassaolevien normistojen mukaan ja sisäisestä valvonnasta tarpeelliseksi katsomassaan määrin. Tämä kuvaa lähtökohtatilannetta tilintarkastuksen suorittamiseen ja selvittää asiaa tilinpäätöksen käyttäjille. (Halonen & Steiner 2010, 461–462.)

Tilintarkastajan velvollisuutena mainitaan tilintarkastuskertomuksessa, että tilintarkastajan on annettava lausunto tilinpäätöksestä suorittamansa tilintarkastuksen perusteella. Tilintarkastajan velvollisuus on suorittaa tilintarkastus ISA-standardien mukaisesti. Suomessa tilintarkastaja kertomuksessaan kuitenkin viittaa tilintarkastuslain 22 §:n mukaiseen noudatettavaan hyvään tilintarkastustapaan, niin kauan kunnes standardit on EU:ssa virallisesti hyväksyty sovellettaviksi. Tilintarkastuskertomuksessa on mainittava tilintarkastajan hankkineen tarpeellisen määrän tilintarkastusevidenssiä lausuntonsa perustaksi. Tämän jälkeen tulee tilintarkastajan lausunto. Jos tilintarkastuskertomuksessa esitetään muita raportointivelvoitteisiin liittyviä asioita, on niitä käsiteltävä osiossa muut raportointivelvoitteet. Seuraavaksi tulee tilintarkastajan allekirjoitus. Jos tilintarkastusyhteisö on valittu tilintarkastajaksi, on myös päävastuullisen tilintarkastajan allekirjoitettava tilintarkastuskertomus. Lisäksi tilintarkastaja merkitsee ammatillisen pätevyytensä, joka ilmaisee asianmukaisen tahon hyväksyneen tilintarkastajan. Tilintarkastuskertomus päivätään sille päivälle, jona tilintarkastaja on katsonut hankkineensa tarpeellisen määrän tilintarkastusevidenssiä antamansa lausunnon perustaksi. Lisäksi tilintarkastuskertomuksessa on maininta paikkakunnasta, jossa tilintarkastaja työskentelee. (KHT-yhdistys 2013, 34–36.)

4.4 Tilintarkastusjärjestelmän uudistus

Tilintarkastusjärjestelmää alettiin uudistaa vuonna 2008, eduskunnan tuodessa esille tilintarkastusjärjestelmän uudistustarpeen. Tästä eduskunnan lausumasta lähti liikkeelle tilintarkastusjärjestelmän kokonaisuudistus, josta hallitus antoi eduskunnalle esityksen 20.11.2014. Tilintarkastusjärjestelmän uudistuksella tavoitellaan yhtenäistä, selkeää ja kansainvälisesti uskottavaa tilintarkastusjärjestelmää. Hallituksen esityksessä on muun muassa uudistuksia tilintarkastajien tutkintojärjestelmään ja tilintarkastuksen valvontaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, viitattu 1.3.2015.)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tilintarkastajilla olisi yhteinen perustutkinto ja kaksi erikoistumistutkintoa. Erikoistumistutkinnoissa perustutkinnon suorittanut tilintarkastaja voisi erikoistua yleisen edun kannalta merkittävien yritysten tai julkisen sektorin tilintarkastukseen. Uudistuksen myötä valvonnasta tulisi selkeämpää ja yhtenäisempää, ja tilintarkastuksesta aiempaa selkeämmin riippumaton viranomaistehtävä. Näin valvonnan uskottavuus ja vertailukelpoisuus vahvistuisi kansainvälisestikin. Uudistuksen myötä nykyinen tilintarkastuksen valvonnan hajautuminen 17 lautakuntaan keskittyisi yhdelle taholle, Patentti- ja rekisterihallitukseen perustettavalle Tilintarkastusvalvonnalle, ja nykyiset valvontalautakunnat lakkautettaisiin. Tilintarkastusvalvonnassa olisi valtioneuvoston nimittämä tilintarkastuslautakunta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, viitattu 1.3.2015.)

Uudistuksella pyritään yhtenäistämään ja tehostamaan tilintarkastusjärjestelmää ja poistamaan kilpailun esteitä. Samaan aikaan on tarkoitus parantaa tilintarkastajien toimintaedellytyksiä, urakehitysmahdollisuuksia ja tilintarkastusosaamisen tarjontaa yksityiselle ja julkiselle sektorille. Uudistusten on ehdotettu tulevan voimaan 1.1.2016. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, viitattu 1.3.2015.)

Hallituksen antamaa esitystä tilintarkastusjärjestelmän uudistuksesta käsitteli eduskunnan talousvaliokunta kokouksessaan 5.3.2015. Muuttuvassa tilintarkastusjärjestelmässä tulevaisuudessa tilintarkastajat suorittavat HT-tilintarkastajan perustutkinnon ja mahdollisesti erikoistumistutkinnon, joita ovat KHT- ja/tai JHT-tutkinnot. Siirtymäkokeen suoritettuaan JHTT-tilintarkastajat voivat jäädä järjestelmän ulkopuolelle tai siirtyä uuteen järjestelmään. Talousvaliokunta kannatti valvonnan keskittämistä Patentti- ja rekisterihallitukseen. Tilintarkastuslautakuntaan kuuluu kaksi asiantuntijajäsentä ja näiden tulee olla tilintarkastajia, mutta heillä ei ole äänioikeutta, eivätkä he osallistu päätöksen tekoon. Tilintarkastajien ilmoitusvelvollisuuden talousvaliokunta pitäisi voimassa olevan lainsäädännön mukaisena. (Suomen Tilintarkastajat 2015, viitattu 11.3.2015)

Eduskunta käsitteli 9.3.2015 täysistunnossaan ensimmäisessä käsittelyssä tilintarkastuslain uudistamista. Käsittelyn pohjana eduskunta käytti talousvaliokunnan mietintöä. Tarkoituksena oli päättää lakiehdotuksen sisällöstä. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä hallituksen esityksen mukaisen lakiehdotuksen ja piti voimassa valiokunnan esittämät muutokset. Lain toinen käsittely eduskunnassa oli 12.3.2015, jossa eduskunta päätti hyväksyä ensimmäisessä käsittelyssä päätetyn lain. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2016, mutta se vaatii vielä presidentin hyväksynnän. (Eduskunta 2015, viitattu 15.3.2015.)

5 TILINTARKASTUKSEN AMMATTINIMIKKEET

Tilintarkastaja on tilintarkastuslain ehdot täyttävä henkilö tai tilintarkastusyritys eli tilintarkastusyhteisö, jolla on oikeus tehdä tilintarkastuksia. Hyväksytyjä tilintarkastajia Suomessa ovat tilintarkastuslain mukaan KHT-tilintarkastajat, HTM-tilintarkastajat, KHT-yhteisöt ja HTM-yhteisöt. Suomessa on olemassa myös JHTT-tilintarkastajat ja JHTT-yhteisöt, jotka toimivat julkishallinnon ja -talouden tilintarkastustehtävissä. (Horsmanheimo & Steiner 2009, 47–50.)

Tilintarkastajanimikkeen perusteeton käyttö on sanktioitu tilintarkastuslaissa. Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajan on meneteltävä siten, ettei se ole omiaan alentamaan tilintarkastajan ammattillista luotettavuutta ja arvoa. Tilintarkastajan nimikkeellä ei tule esiintyä, ellei ole hyväksytty tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 49 §.)

5.1 KHT- ja HTM-tilintarkastaja

KHT-tilintarkastaja tarkoittaa Keskuskauppakamarin hyväksymää tilintarkastajaa ja HTM-tilintarkastaja tarkoittaa kauppakamarin hyväksymää tilintarkastajaa. TILA järjestää vuosittain kaksipäiväisen KHT-tilintarkastajatutkinnon ja päivän kestävä HTM-tilintarkastajatutkinnon. Henkilö hyväksytään KHT- tai HTM-tilintarkastajaksi, mikäli hänet hyväksytään KHT- tai HTM-tutkinnossa ja hän täyttää muut tilintarkastuslaissa säädetyt hyväksymisen edellytykset. Tilintarkastuslautakunta pitää rekisteriä, johon merkitään kaikki KHT- ja HTM-tilintarkastajat. KHT- tai HTM-tilintarkastaja -ammattinimikettä on oikeus käyttää vain rekisteriin merkityllä tilintarkastajalla. (Tilintarkastuslautakunta 2014a, viitattu 23.11.2014, Tilintarkastuslautakunta 2014b, viitattu 23.11.2014.)

Tilintarkastuslaki sisältää hyväksymisvaatimukset, jotka KHT- tai HTM-tilintarkastajaksi ryhtyvän on täytettävä kokonaan saadakseen hyväksymisen tilintarkastajaksi. Nämä vaatimukset jaetaan yleisiin, perustutkintoa koskeviin, opintoja koskeviin, työkokemusta koskeviin ja tilintarkastajatutkinnon suorittamista koskeviin vaatimuksiin. Yleisiin vaatimuksiin kuuluu, että hakija on luonnollinen henkilö; sopiva tilintarkastajan tehtävään, toisin sanoen hyvämaineinen; ei ole konkurssissa; ei ole liiketoimintakiellossa; hänen toimintakelpoisuuttaan ei ole rajoitettu; hänelle ei ole määrätty edunvalvojaa eikä hän harjoita muuta toimintaa, joka on omiaan vaarantamaan tilintarkastuksen

tarkoituksen. Perustutkintoa koskeviin vaatimuksiin kuuluu KHT-tilintarkastajan kohdalla pääsäännön mukaan, että hänellä on vähintään ylempi korkeakoulututkinto, HTM-tilintarkastajan kohdalla pääsäännön mukaan hakijalla on oltava vähintään korkeakoulututkinto, eli alempi korkeakoulututkinto tai ammattikorkeakoulututkinto. (Horsmanheimo & Steiner 2009, 55–56.)

Opintoja koskeviin vaatimuksiin kuuluvat laskentatoimen, oikeustieteen ja muiden opintojen suorittaminen. Kun kyseessä on KHT-tutkinto, on hakijalla oltava vähintään 60 opintopisteen tai 40 opintoviikon laajuiset tilintarkastuksen ja laskentatoimen opinnot. Ne sisältävät ainakin seuraavat: tilintarkastusta koskevan sääntelyn ja hyvän tilintarkastustavan; kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevan sääntelyn, hyvän kirjanpitotavan ja tilinpäätöksen analysoinnin; johdon laskentatoimen ja sisäisen valvonnan. HTM-tutkinnon kohdalla hyväksymisen edellytyksenä on, että hakijalla on oltava vähintään 52 opintopisteen tai 35 opintoviikon laajuiset edellä mainitut opinnot tilintarkastuksesta ja laskentatoimesta. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus KHT- ja HTM-tilintarkastajan hyväksymisvaatimuksista 262/2008 2:3 §.)

Oikeustieteen opintovaatimuksiin KHT-tutkinnossa kuuluu, että hakijalla on vähintään 30 opintopisteen tai 20 opintoviikon laajuiset opinnot. HTM-tutkinnossa hakijalla tulee olla 22 opintopisteen tai 15 opintoviikon laajuiset oikeustieteen opinnot, jotka sisältävät vähintään seuraavat aihealueet: eri yhteisömuotoja ja arvopaperimarkkinoita koskeva sääntely; yritysverotus, ennakkoperintä, arvonnäkövero ja verotusmenettely; kauppa- ja varallisuus oikeus sekä maksukyvyttömyys - ja työ- lainsäädäntö. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus KHT- ja HTM-tilintarkastajan hyväksymisvaatimuksista 262/2008 2:4 §.) Muita vaadittavia opintoja sekä KHT-, että HTM-tutkinnossa ovat vähintään 22 opintopisteen tai 15 opintoviikon laajuiset kauppa- ja taloustieteelliset yleisopinnot. Näihin on kuuluttava vähintään seuraavat aihealueet: liiketaloustiede ja kansantaloustiede; yritysrahoitus ja rahoitusmarkkinat; talousmatematiikka ja tilastotiede; tietotekniikka ja tietojärjestelmät. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus KHT- ja HTM-tilintarkastajan hyväksymisvaatimuksista 262/2008 2:5 §.)

Hakijan hyväksi voidaan lukea vastaavia opintoja korkeakoulussa Suomessa tai muussa maassa, mikäli ne laajuudeltaan ja sisällöltään vastaavat edellä mainittuja. TILA päättää KHT-tilintarkastajaksi hakevan, ja TIVA päättää HTM-tilintarkastajaksi hakevan opintojen hyväksi lukemisesta. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus KHT- ja HTM-tilintarkastajan hyväksymisvaatimuksista 262/2008 2:6 §.) Mikäli KHT- tai HTM-tilintarkastajaksi hakeva ei täytä perustutkintoa tai opintoja koskevia vaati-

muksia, voidaan vaatimuksista poiketa siten, että hakija suorittaa KHT- tai HTM-tutkinnon yhteydessä lisätehtäviä. KHT-tutkinrossa voidaan lisätehtävillä korvata korkeintaan yhdeksän opintopistettä tai kuusi opintoviikkoa ja HTM-tutkinrossa kuusi opintopistettä tai neljä opintoviikkoa tilintarkastuksen ja laskentatoimen sekä oikeustieteen opintoja ja molemmissa tutkinnoissa kuusi opintopistettä tai neljä opintoviikkoa muita opintoja. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus KHT- ja HTM-tilintarkastajan hyväksymisvaatimuksista 262/2008 2:7 §.) Opintovaatimusten täyttyminen todistetaan korkeakoulun antamalla todistuksella, jolla todistetaan että opintojen sisältö, laajuus, ajankohta sekä opinnot vastaavat asetettuja opintovaatimuksia. TILA ja TIVA voivat hyväksyä hakijan osallistumaan KHT- tai HTM-tutkintoon erityisestä syystä, edellä mainitun todistuksen puutteesta huolimatta, mikäli hakijan antama selvitys suoritetuista opinnoista laajuudeltaan ja sisällöltään vastaavat asetettuja opintovaatimuksia. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus KHT- ja HTM-tilintarkastajan hyväksymisvaatimuksista 262/2008 2:8 §.)

Työkokemusta koskevat vaatimukset ovat pääsäännön mukaan kummassakin tutkinrossa kolme vuotta täysipäiväistä tilintarkastuksen ja laskentatoimen kokemusta. Tilintarkastajatutkintoa koskeviin vaatimuksiin kuuluu KHT- tai HTM-tutkinnon suorittaminen. Tilintarkastajan tutkinnon hyväksytysti suorittaneen on annettava vielä KHT- tai HTM-tilintarkastajan vakuutus käräjäoikeudelle, jotta hän voi tulla rekisteröidyksi tilintarkastajarekisteriin. (Horsmanheimo & Steiner 2009, 56–58.)

Perustutkintoa ja opintoja koskevista vaatimuksista voidaan poiketa, mikäli KHT-tilintarkastajaksi hakevalla on vähintään viiden vuoden kokemus ammattimaisena HTM-tilintarkastajana toimimisesta ja hän on suorittanut KHT-tutkinnon yhteydessä hyväksytysti lisätehtävät. Vaatimuksista voidaan myös poiketa sekä KHT- että HTM-tutkinnon kohdalla, mikäli hakijalla on vähintään seitsemän vuoden kokemus vaativista tai ammattimaisista laskentatoimen, rahoituksen ja oikeustieteen tehtävistä ja hän on suorittanut tilintarkastajatutkinnon yhteydessä hyväksytysti lisätehtävät. KHT-tutkinnon kohdalla työtehtävien kuuluu olla vaativia ja HTM-tutkinnon kohdalla ammattimaisia. Mikäli hakijalla on vähintään 15 vuoden kokemus vaativista tai ammattimaisista laskentatoimen, rahoituksen ja oikeustieteen tehtävistä ja hän on suorittanut tilintarkastajatutkinnon yhteydessä hyväksytysti lisätehtävät, voidaan perustutkintoa, opintoja sekä työkokemusta koskevista vaatimuksista poiketa. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 6:30–31 §.)

Tilintarkastajaksi voidaan myös hyväksyä ETA-valtiossa (Euroopan talousalueen) hyväksytty tilintarkastaja. Hänen on kuitenkin ennen hyväksymistä suoritettava TILA:n tai TIVA:n järjestämä kelpoisuuskoe. Tämä pätee myös henkilöön, jolla on tilintarkastajan toimen harjoittamisen ammattipätevyys valtiossa, jonka kanssa Euroopan yhteisö ja sen jäsenvaltiot ovat tehneet sopimuksen ammattipätevyden vastavuoroisesta tunnustamisesta. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 6:30–31 §.)

5.2 KHT- ja HTM-yhteisö

KHT-yhteisö tarkoittaa Keskuskauppakamarin hyväksymää eli auktorisoimaa tilintarkastustoimistoa. TILA voi hyväksyä hakemuksesta KHT-yhteisöksi tilintarkastustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön, kommandiittiyhtiön tai avoimen yhtiön. HTM-yhteisöllä tarkoitetaan TIVA:n hakemuksesta hyväksyttyä tilintarkastustoimintaa harjoittavaa osake-, kommandiitti- tai avointa yhtiötä. KHT- tai HTM-yhteisöksi voidaan hyväksyä yhteisö, jolla on tilintarkastuslain mukaiset edellytykset toimia riippumattomana. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 6:33–34 §.)

KHT-yhteisössä avoimen yhtiön yhtiömiehistä tai kommandiittiyhtiön vastuunalaisista yhtiömiehistä enemmistön on oltava yhtiössä työskenteleviä KHT-tilintarkastajia, KHT- tai HTM-yhteisöjä, ETA-valtiossa hyväksytyjä tilintarkastajia tai tilintarkastusyhteisöjä. Osakeyhtiössä enemmistö osakeyhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä on oltava edellä mainituilla tilintarkastajilla tai tilintarkastusyhteisöillä. HTM-yhteisön kohdalla vaatimukset ovat muuten samat kuin KHT-yhteisön kohdalla, paitsi enemmistö avoimen yhtiön yhtiömiehistä tai kommandiittiyhtiön vastuunalaisista yhtiömiehistä voi olla myös yhtiössä työskenteleviä HTM-tilintarkastajia. KHT-yhteisössä vähintään kaksi kolmasosaa osakeyhtiön hallituksen jäsenistä ja varajäsenistä sekä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan on oltava yhtiössä työskenteleviä KHT-tilintarkastajia tai ETA-valtiossa hyväksytyjä tilintarkastajia. HTM-yhteisössä enemmistö voi koostua myös HTM-tilintarkastajista. (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 6:33–34 §.)

5.3 JHTT-tilintarkastaja ja -yhteisö

JHTT-tilintarkastaja tarkoittaa julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajaa. JHTT-yhteisö tarkoittaa julkishallinnon ja -talouden tilintarkastusyhteisöä. JHTT-lautakunta, joka on valtiovarainministeriön toimialaan kuuluva lakisääteinen lautakunta, vastaa JHTT-tutkinnon järjestämisestä ja määrittelee

tutkintovaatimukset. (Valtiovarainministeriö 2014, viitattu 27.11.2014; JHTT-yhdistys 2014, viitattu 27.11.2014.) Lautakunta myös hyväksyy hakemuksesta JHTT-tilintarkastajaksi henkilön, joka on tilintarkastajan yleisen kelpoisuuden vaatimukset täyttävä, ja on suorittanut JHTT-tutkinnon. Ennen kuin henkilö voidaan hyväksyä tilintarkastajaksi, on hänen annettava lautakunnalle kirjallisena tilintarkastajan toimintaperiaatteita koskeva vakuutus, jonka sisältö on säädetty valtioneuvoston asetuksella. (Laki julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista 1.4.1999/467 7 §.)

JHTT-tutkintoon on oikeus osallistua, kun hakija on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon ja muut vaadittavat opinnot; toiminut julkishallinnon ja -talouden tehtävissä vähintään kolme vuotta ja toiminut tilintarkastustehtävissä tai Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastustehtävissä vähintään kolme vuotta. (Laki julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista 1.4.1999/467 9 §.) Poikkeuksia näihin vaatimuksiin on lueteltu laissa julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista 9 §:ssä. JHTT-yhteisöksi voidaan hyväksyä hakemuksesta yhteisö, joka ei ole konkurssissa ja täyttää sille asetetut edellytykset. Näihin edellytyksiin kuuluu, että yhteisön kaupparekisteriin merkitty toimiala on tilintarkastus ja kaksi kolmasosaa vastuunalaisista yhtiömiehistä on yhtiössä työskenteleviä tilintarkastajia tai tilintarkastusyhteisöjä. Lisäksi osakeyhtiössä kaksi kolmasosaa kaikista osakkeista ja äänimäärästä on oltava yhtiössä työskentelevillä tilintarkastajilla, julkisyhteisöillä tai yhdistyksellä, joka koostuu vain julkisyhteisöjäsenistä. Edellytyksiin kuuluu myös, että yli kaksi kolmasosan osakeyhtiön hallituksen jäsenistä on oltava tilintarkastajia tai muuten perehtyneitä julkishallinnon ja -talouden tilintarkastukseen. (Laki julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista 1.4.1999/467 10 §.)

5.4 Toiminnantarkastus ja toiminnantarkastaja

Toiminnantarkastus on asunto-osakeyhtiössä ja rekisteröidyssä yhdistyksessä toteutettavaa talouden ja hallinnon tarkastusta, jolla on korvattu vanhan lainsäädännön mukainen, maallikkotilintarkastajan suorittama ei-ammattimainen tilintarkastus (Kiinteistöliitto 2014a, viitattu 28.11.2014). Asunto-osakeyhtiöllä ja yhdistyksellä on oltava toiminnantarkastaja, mikäli sillä ei ole tilintarkastajaa tai yhtiöjärjestyksessä ei toisin määrätä (Asunto-osakeyhtiölaki 22.12.2009/1599 9:6 §; Yhdistyslaki 26.5.1989/503 6:38a §).

Toiminnantarkastajan tulee olla luonnollinen henkilö, joka omaa sellaisten taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemuksen, mikä on asunto-osakeyhtiön ja yhdistyksen toimintaan nähden tarpeen tehtävän hoitamiseksi. Toiminnantarkastaja ei saa olla vajaavaltainen, eikä konkurssissa,

eikä myöskään sellainen henkilö, jolta on rajoitettu toimintakelpoisuutta. Toiminnantarkastajan tulee olla riippumaton tehtävässään. (Patentti- ja rekisterihallitus 2014, viitattu 28.11.2014; Kiinteistöliitto 2014b, viitattu 28.11.2014.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle lehtori Nina Kukkosen tarjotessa opinnäytetyön aihetta sähköpostitse toukokuussa 2014. Aiheena oli selvittää tradenomien tietämystä ja sijoittumista tilintarkastusalalle. Aihe kiinnosti meitä molempia, joten varasimme aiheen. Kesä 2014 meni muiden opintojen parissa molemmilla, ja palasimme opinnäytetyön pariin syyskuun alussa 2014. Kävimme aiheesta ensimmäisen keskustelun tuolloin Nina Kukkosen kanssa, jonka jälkeen aloitimme aiheanomuksen teon. Aiheanomuksen jättämisen jälkeen, syyskuun puolella välissä, opinnäytetyömme ohjaajaksi määräytyi lehtori Ulla Reinikainen.

Kävimme ohjaavan opettajan kanssa aloituskeskustelun syyskuun lopulla ja tapasimme toimeksiantajamme edustajan, HTM-tilintarkastaja Raimo Kuuselan, lokakuun alussa aloituspalaverin merkeissä. Keskustelut ohjaajan ja toimeksiantajan kanssa selkeyttivät hyvin sen, mitä toimeksiantaja työltämme odotti ja pääsimme suunnittelemaan aloitusseminaaria. Tässä vaiheessa opinnäytetyön empiirinen osuus laajeni käsittämään koko Pohjois-Suomea toimeksiantajan ehdotuksesta.

Aloitusseminaarin pidimme 14. lokakuuta 2014. Aloitusseminaarissa esittelimme alustavan aiheen, tutkimuskysymykset, toimeksiantajamme, tutkimusmenetelmät ja aikataulun, käsitekartan sekä alustavan sisällysluettelon ja lähdeluettelon. Suunnittelimme ohjausseminaarin ajankohdaksi joulukuun, mihin mennessä meillä oli tarkoitus olla teoriaosuus kirjoitettuna. Opinnäytetyöhön liittyvät kyselyt pohjoissuomalaisille tilintarkastuksen opettajille, taloushallinnon tradenomiopiskelijoille ja tilintarkastajille ajattelimme tekevämme marras-joulukuun aikana. Laadimme aikataulun niin, että opinnäytetyö valmistuisi helmikuussa 2015, jotta ehtisimme saada opinnäytetyöhömmä enemmän tietoa tilintarkastusjärjestelmän uudistuksesta.

Aloitusseminaarin jälkeen tutustuimme tilintarkastukseen ja tilintarkastuksen ammattinimikkeisiin kirjallisuuden, verkkosivujen, lakien ja artikkeleiden avulla. Muotoilimme sisällysluetteloa uudelleen ja aloitimme teoriaosuuden kirjoittamisen. Tämän lisäksi lähetimme Kajaanin ja Lapin ammattikorkeakouluihin tutkimuslupapyyntöt kyselyjen tekemistä varten. Sisällysluettelo ja lähdeluettelo muuttuivat kirjoittamisen edetessä useampaan otteeseen.

Työmme empiirisen osuuden aloitimme marraskuussa, kun teimme tilintarkastusta opettaville opettajille kyselyn ja lähetimme sen Lapin, Kajaanin ja Oulun ammattikorkeakoulujen tilintarkastusta opettaville Word-tiedostona sähköpostitse 24.11.2014. Seuraavaksi teimme Lapin, Kajaanin ja Oulun ammattikorkeakoulun taloushallinnon tradenomiopiskelijoille suunnatun kyselyn Webropol-ohjelmalla ja lähetimme sen 8.12.2014 koulujen opiskelijoille. Osalle Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoille kysely tehtiin paperisena oppitunneilla. Pyrkimyksenä oli kasvattaa vastausmäärää. Paperisten kyselylomakkeiden vastaukset syötettiin käsin Webropol-kyselyohjelmaan julkista linkkiä käyttäen. Näin saimme kaikki kyselyt analysoitaviksi samaan paikkaan. Webropol-kyselyohjelmaa käyttämällä pyrimme siihen, että vastaukset tulivat anonyymisti.

Joulukuun 10. päivänä pidimme ohjausseminaarin, ja esittelimme kirjoittamamme teoriaosuuden, lähettämämme kyselyt sekä muuttuneen sisällysluettelon ja lähdeluettelon. Ohjausseminaarissa saimme hyvin palautetta ja ideoita työn loppuunsaattamiseksi. Ohjausseminaarissa päädyimme siihen, että teemme tilintarkastusyhteisöillekin oman kyselyn, jotta saisimme monipuolisemmin selvitettyä tradenomien asemaa, tradenomeihin asennoitumista tällä hetkellä ja tilintarkastusjärjestelmän uudistuksen jälkeen. Ohjausseminaarin jälkeen teimme korjauksia ja muutoksia teoriaosuuteen. Myös sisällysluettelo muuttui tämän myötä.

Kyselyt tilintarkastajille ja tilintarkastusyhteisöille teimme joulutammikuussa Webropol-kyselyohjelmalla. Tilintarkastajille lähetimme kyselyn 13.1.2015, antaen vastausaikaa 26.1. asti. Toimeksiantajaltamme saimme listan tilintarkastusyhteisöistä, joille tilintarkastusyhteisöjen kyselyn voisi lähettää ja lähetimme sen yhteisöille 19.1.2015. Muistutimme 23.1.2015 tilintarkastusyhteisöjä kyselyyn vastaamisesta tekstiviestillä. Kyselyiden vastausajan umpeuduttua aloitimme kyselyiden läpikäymisen ja analysoinnin. Aineiston analysoinnissa käytimme kolmivaiheista sisältöanalyysin prosessia. Ensin aineisto redusoitiin eli pelkistettiin. Tämän jälkeen aineisto klusteroitiin eli ryhmiteltiin ja lopuksi aineisto abstrahoitettiin eli käsitteellistettiin ja tehtiin yhteenvedot. Maaliskuun alussa 2015, kirjoitimme loppuun johtopäätökset ja pohdinnan, tiivistelmän suomen- ja englanninkielisenä sekä johdannon.

7 TUTKIMUSTULOKSET JA YHTEENVEDOT

Tässä kappaleessa käydään läpi opinnäytetyön kyselyt, tulokset ja yhteenvedot. Kyselyt käydään läpi kyselyiden suorittamisajankohdan mukaisessa järjestyksessä. Ensimmäisenä käydään läpi tilintarkastusta opettavien, seuraavaksi tradenomiopiskelijoiden, sitten tilintarkastajien ja viimeiseksi tilintarkastusyhteisöjen kysely.

7.1 Tilintarkastusta opettavien kysely

Kysely lähetettiin kolmelle tilintarkastusta opettavalle taloushallinnon opettajalle, Oulun, Kajaanin ja Lapin ammattikorkeakouluihin. Kyselyn lähetysajankohta oli 24.11.2014. Kysely lähetettiin sähköpostilla Word-tiedostopohjaa käyttäen ja vastausaikaa annettiin yksi viikko, eli vastausta pyydettiin 1.12.2014 mennessä. Liitteenä on kyselylomake ja saateviesti, Liite 1. Kyselyyn vastasivat vastausajan kuluessa kaikki kolme opettajaa ja kyselyn vastausprosentiksi saatiin 100.

Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin, kauanko opettajat ovat opettaneet omassa yksikössään ja vastaukseksi saatiin 12–15 vuotta. Toisessa kysymyksessä kysyttiin opettajan mielipidettä opiskelijoiden kiinnostuksesta tilintarkastusalaa kohtaan. Lapin ja Oulun ammattikorkeakoulussa opiskelijoilla oli jonkin verran kiinnostusta tilintarkastusalaa kohtaan, mutta Kajaanin ammattikorkeakoulussa opettajan mielestä tilintarkastusalaa ei mielletty erityisen kiinnostavaksi. Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijat kuitenkin hakevat valmistumisvaiheessa usein HTM-vastaavuustodistusta. Kysyttäessä, onko opiskelijoiden kiinnostus tilintarkastusalaa kohtaan muuttunut vuosien saatossa, kaikki vastasivat kiinnostuksen pysyneen samana.

Kyselyssä kysyttiin, mikä lisää tai vähentää opiskelijoiden kiinnostusta tilintarkastusalaa kohtaan. Opiskelijoiden kiinnostusta lisäsivät vastaajien mielestä alan opinnot, asiantuntijavierailut, opinnäytetyömahdollisuudet alan yrityksille ja työharjoittelun suorittamismahdollisuus tilintarkastusyhteisössä. Aktiivista kiinnostusta vähensivät opiskelijoiden tiedonpuute alasta sekä tietoisuus alalle pääsyn vaikeudesta. Lisäksi kiinnostusta vastaajien mielestä vähentää se, että pakollisia tilintarkastusalan opintoja on vähän ja ne sijoittuvat opintojen loppupuolelle, jolloin tilintarkastukseen suuntautuvan harjoittelun ja opinnäytetyön suorittaminen hankaloituu tai estyy.

Jokaisessa yksikössä HTM-opintopolku oli huomioitu ainakin osittain. Oulun yksiköissä tutoropettajien rooli nousi esille tässä HTM-opintopolun esiintuomisessa. Lapin yksikössä se huomioidaan aina, kun tarjotaan taloushallintoon suuntautuvia tutkintoja. Kajaanissa asia oli huomioitu osittain. Jokaisessa yksikössä tilintarkastusta opetetaan kolmannella lukuvuodella. Kajaanissa tilintarkastuksen opetus sijoittuu kolmannen vuoden syyslukukaudelle ja Oulussa kolmannen vuoden kevätlukukaudelle. Lapin ammattikorkeakoulu ilmoitti opintojen sijoittuvan kolmannelle lukuvuodelle, muttei erotellut lukukautta.

Kaikki vastanneet olivat sitä mieltä, ettei tradenomeja työllisty tarpeeksi tilintarkastusalalle. Lapin ja Kajaanin ammattikorkeakoulun opettajat olivat yhtä mieltä tradenomien työllistymisen esteistä tilintarkastusalalle. Heidän mielestään alueella olevien työpaikkojen määrä ja huono työllistyminen alalle, olivat suurimmat esteet. Lisäksi Kajaanissa koettiin esteeksi alan tuntemattomuus. Oulun ammattikorkeakoulun opettaja koki esteeksi suurten tilintarkastustoimistojen panostuksen yliopisto-opiskelijoihin. Lisäksi pienet HTM-yhteisöt ja HTM-tilintarkastajat ovat varovaisia ottamaan assistentteja, kun eivät koe niistä olevan suurta hyötyä. Tämän vuoksi tradenomien on vaikea saada kerrytettyä riittävästä vaatimusten mukaista työkokemusta.

Kyselyssä kysyttiin opettajien mielipidettä ehdotettuun tilintarkastusjärjestelmän uudistukseen. Oulun ammattikorkeakoulun opettajalla oli selkeä oma näkemys ja hän piti suunniteltua uudistusta hyvänä. Hän toivoi uudistuksen myötä KHT- ja HTM-tilintarkastajien kuilun pienenevän. Lapin ammattikorkeakoulun opettajan mielestä olisi hyvä, jos tilintarkastajille olisi yksi oma tutkinto, ja siihen koulutus järjestettäisiin virallisia tutkintoja tuottavissa korkeakouluissa. Kajaanin ammattikorkeakoulun opettaja kommentoi, että suunniteltu tilintarkastusjärjestelmän uudistus on kokonaisuutena ok.

Viimeisenä kyselyssä kysyttiin, ovatko oppilaitokset tehneet yhteistyötä KHT-yhdistyksen kanssa ja onko yksiköillä kiinnostusta yhteistyöhön. Kaikki yksiköt olivat jossain määrin tehneet yhteistyötä KHT-yhdistyksen kanssa. Kaikki yksiköt olivat myös halukkaita lisäämään yhteistyötä KHT-yhdistyksen kanssa. Oulussa yhteistyötä oli jo toteutettu hankkeella, jonka puitteissa on pyritty lisäämään opiskelijoiden ja tilintarkastajien tietämystä toisistaan. Lapissa kerrottiin, että yhdistykset ovat aika ajoin kyselleet oppilaitosyhteistyön kiinnostusta, mutta konkreettisia yhteistyöprojekteja kuten vaikka harjoittelupaikkoja yhdistykset eivät ole esittäneet. Yhteistyötä KHT-yhdistyksen kanssa vähiten oli tehnyt Kajaanin ammattikorkeakoulu, mutta heilläkin oli kiinnostusta yhteistyön kehittämiseen.

Yhteenveto

Tilintarkastusta opettavien kyselyssä kävi ilmi, että oppilaitokset olisivat erittäin kiinnostuneita lisäämään yhteistyötä KHT-yhdistyksen kanssa, ja yhteistyötä tulisi kehittää. Tilintarkastusta Lapissa ja Oulussa opettavien näkemys oli, että opiskelijoilla on jonkin verran kiinnostusta tilintarkastusalaa kohtaan. Kajaanin tilintarkastuksen opettajan mielestä opiskelijoilla ei ole kiinnostusta tilintarkastusalaa kohtaan.

Opettajat olivat yhtä mieltä siitä, ettei tradenomeja työllisty tilintarkastusalalle tarpeeksi. Syyksi tähän nähtiin työpaikkojen määrä, huono työllistyminen alalle, alan tuntemattomuus ja suurten tilintarkastusyhteisöjen panostus yliopisto-opiskelijoihin sekä HTM-yhteisöjen ja -tilintarkastajien varovaisuus ottaa tradenomeja assistenteiksi. Tällä hetkellä ainakin Oulussa valmistuu myös kauppätieteiden maistereita ja tämä osaltaan estää tradenomien pääsyn isoihin toimistoihin tilintarkastustehtäviin.

7.2 Tradenomiopiskelijoiden kysely

Pohjois-Suomen taloushallinnon tradenomiopiskelijoille lähetettiin kysely 8.12.2014 ja vastausaikaa annettiin 19.12.2014 asti. Kysely ja saateviesti ovat liitteenä, Liite 2. Kajaanin ja Lapin ammattikorkeakoulujen taloushallinnon opiskelijoiden kysely lähetettiin opiskelijoiden sähköposteihin julkisena linkkinä yhteys henkilöiden kautta. Kysely lähetettiin Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoille julkisena linkkinä taloushallinnon opiskelijoiden ryhmäsähköpostia käyttäen. Osalle Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoista kysely suoritettiin oppitunneilla paperikyselyinä.

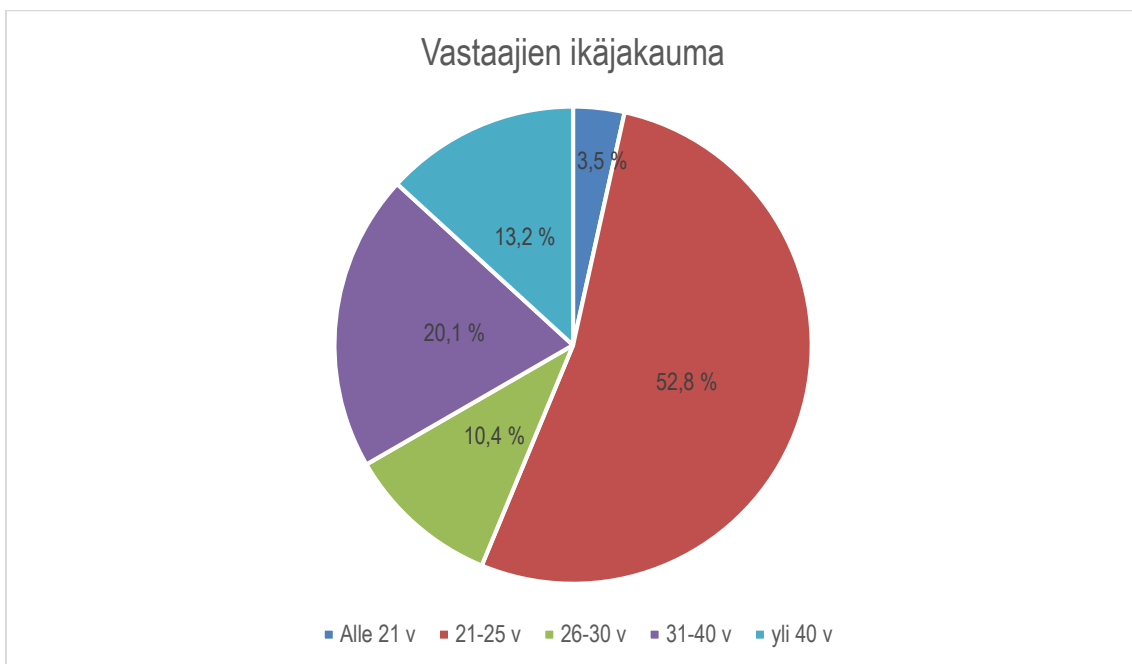
Kysely tehtiin 380 taloushallinnon opiskelijalle, joista opiskelee 229 Oulussa, 66 Kajaanissa ja 85 Lapissa. Vastauksia saatiin 144 kappaletta, ja vastausprosentiksi muodostui näin 37,9 prosenttia. Oulun ammattikorkeakoulusta kyselyyn vastasi 115, eli 50,2 prosenttia taloushallinnon opiskelijoista. Kajaanin ammattikorkeakoulusta vastauksia saatiin 15, eli 22,7 prosenttia koulun taloushallinnon opiskelijoista. Lapin ammattikorkeakoulusta kyselyyn vastasi 14, eli 16,5 prosenttia taloushallinnon opiskelijoista. Vastauksista 79,9 prosenttia tuli Oulun ammattikorkeakoulusta, Kajaanin ammattikorkeakoulusta 10,4 prosenttia ja Lapin ammattikorkeakoulusta 9,7 prosenttia. Kuviossa 3 näkyy vastausten jakautuminen kouluittain.

KUVIO 3. Vastausten jakautuminen ammattikorkeakouluittain (n=144)

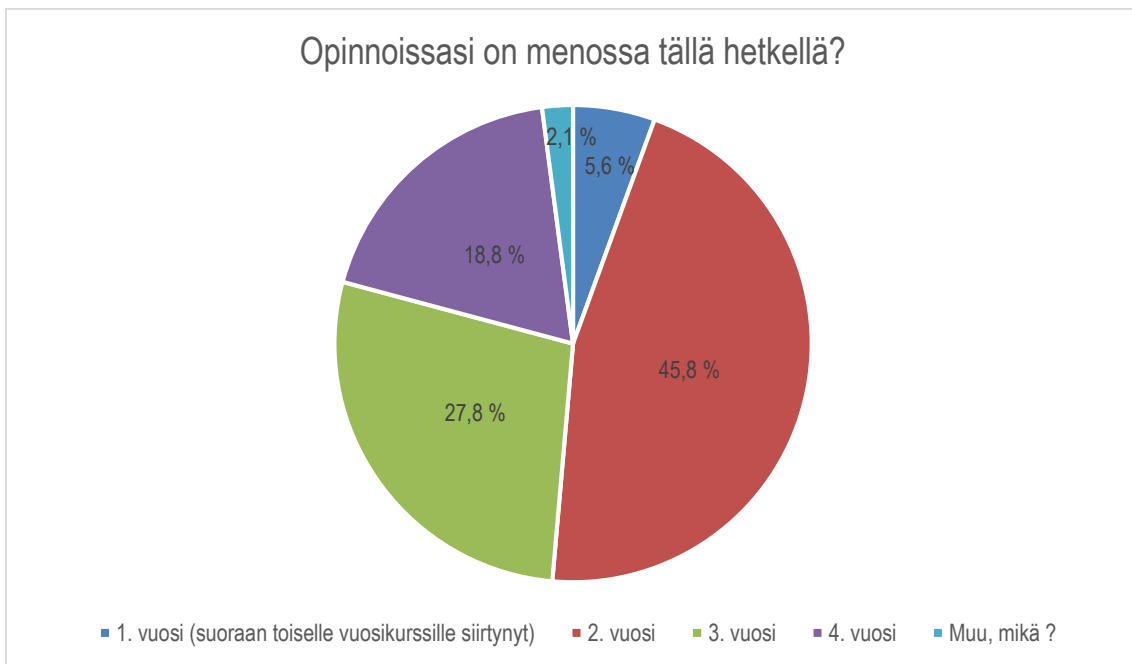
Opiskelijan perustiedot

Vastaajista oli miehiä 31 ja naisia 113, eli vastaajista 78,5 prosenttia oli naisia. Suurin osa vastaajista, 52,8 prosenttia, oli 21–25 -vuotiaita, seuraavaksi eniten vastaajista, 20,1 prosenttia, oli 31–40 -vuotiaita. Yli 40-vuotiaita vastaajia oli 13,2 prosenttia, 26–30 -vuotiaita oli 10,4 prosenttia ja vähiten vastaajista, 3,5 prosenttia, oli alle 21-vuotiaita. (Kuvio 4.)

KUVIO 4. Vastaajien ikäjakauma (n=144)

Kyselyyn vastaajista 45,8 prosenttia ilmoitti olevansa toisen vuoden tradenomiopiskelijoita, 27,8 prosenttia vastaajista oli kolmannen vuoden opiskelijoita, neljännen vuoden opiskelijoita vastaajista oli 18,8 prosenttia, 5,6 prosenttia vastaajista oli ensimmäisen vuoden opiskelijoita ja he olivat siirtyneet suoraan toiselle vuosikurssille. Vastaajista kolme eli 2,1 prosenttia, ilmoitti olevansa muussa tilanteessa. Yksi ilmoitti olevansa tradenomiksi valmistunut avoimen ammattikorkeakoulun opiskelija, toinen ilmoitti käyvänsä opintoja avoimessa ammattikorkeakoulussa ja kolmas ilmoitti käyvänsä ensimmäistä ja toista vuotta yhtäaikaisesti. (Kuvio 5.)

KUVIO 5. Opintojen eteneminen (n=144)

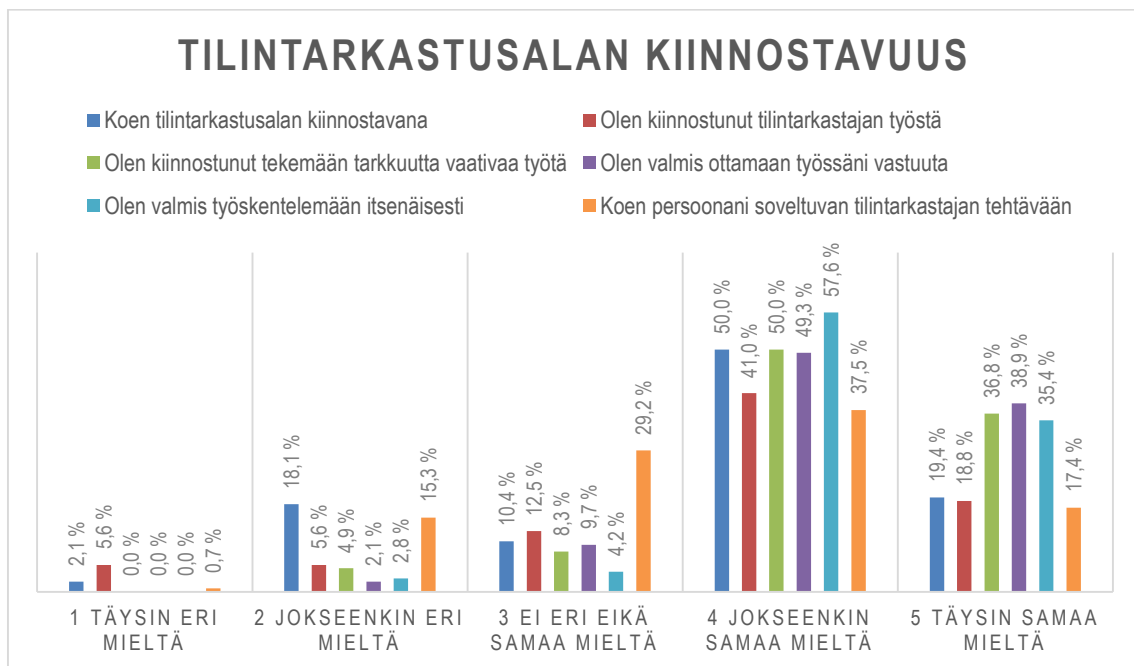
Vastaajien koulutustaustaa kysyttäessä 94 ilmoitti käyneensä lukion, 41 ilmoitti käyneensä ammat-
tiopiston/ammattikoulun, kauppaopiston ilmoitti käyneensä 23 vastaajaa. Lisäksi ammatilukion oli
käynyt kaksi vastaajaa, alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon ilmoitti suorittaneensa 16 vas-
taajaa. Muun koulutuksen oli suorittanut kolme vastaajaa. Kysymykseen pystyi vastaamaan use-
ampaan kuin yhteen kohtaan, mikä selittää sen, että vastauksia tuli 177.

Tilintarkastusalan kiinnostavuus ja opiskelu

Kyselyssä esitettiin eri väittämiä tilintarkastusalan kiinnostavuudesta ja opiskelusta. Väitteisiin vas-
tattiin asteikolla 1–5, ja numeroiden arvot olivat: 1 täysin eri mieltä, 2 jokseenkin eri mieltä, 3 ei eri

eikä samaa mieltä, 4 jokseenkin samaa mieltä ja 5 täysin samaa mieltä. Ensimmäiset 6 väitettä koskivat tilintarkastusalan kiinnostavuutta.

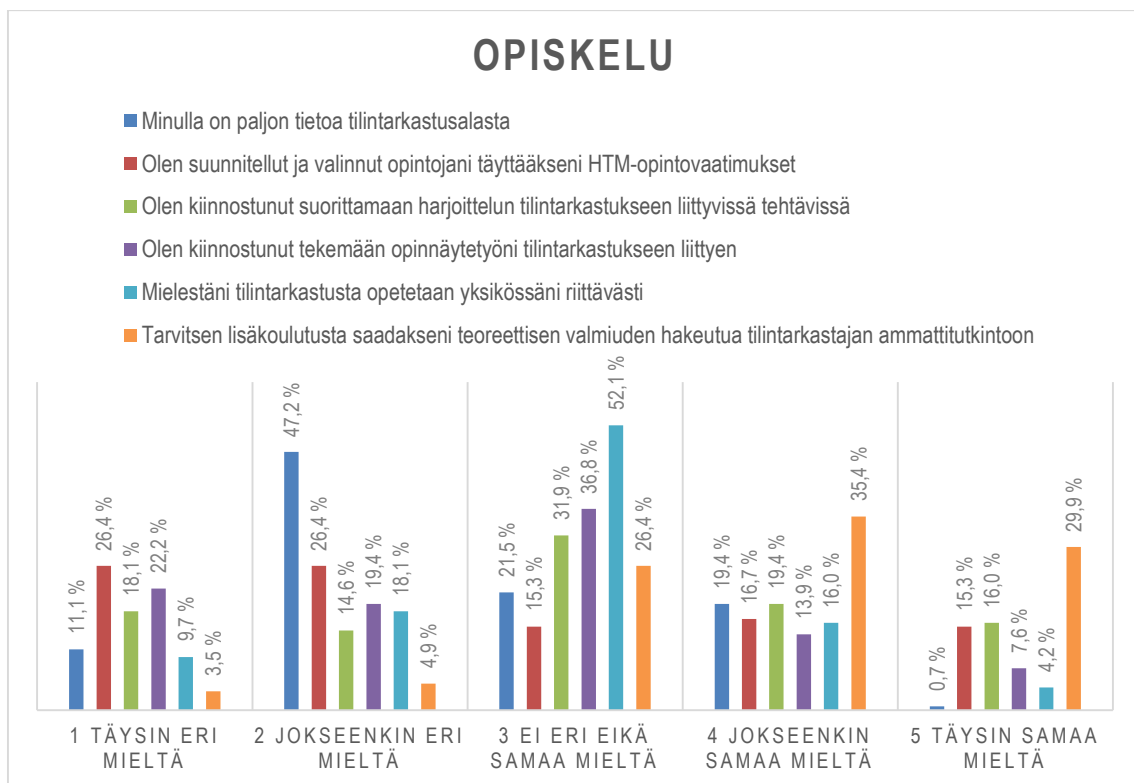
Ensimmäiseen väittämään ”Koen tilintarkastusalan kiinnostavana”, vastasi yli puolet olevansa joko jokseenkin samaa mieltä (50 prosenttia) tai täysin samaa mieltä (19,4 prosenttia). Kantaansa ei osannut sanoa 10,4 prosenttia vastaajista. Tilintarkastajan työstä oli kiinnostunut lähes 50 prosenttia vastaajista, mielipidettä asiasta ei osannut sanoa 12,5 prosenttia. Tarkkuutta vaativaa työtä oli kiinnostunut tekemään suurin osa, koska 86,8 prosenttia vastaajista oli joko jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Väitteeseen ”Olen valmis ottamaan työssäni vastuuta” vastasi 49,3 prosenttia olevansa jokseenkin samaa mieltä ja 38,9 prosenttia täysin samaa mieltä. Itsenäiseen työskentelyyn vastaajista oli valmiita myöskin suurin osa, 93 prosenttia oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. Väite ”Koen persoonani soveltuvan tilintarkastajan tehtävään”, sai 29,2 prosenttia vastaajista vastaamaan ei eri eikä samaa mieltä. Jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa oli 37,5 prosenttia ja samaa mieltä 17,4 prosenttia. Vastaukset käyvät ilmi kuvioista 6.

KUVIO 6. Tilintarkastusalan kiinnostavuus (n=144)

Seuraavaksi kysyttiin tilintarkastuksen opiskeluun liittyviä mielipiteitä. Väitteen ”Minulla on paljon tietoa tilintarkastusalasta” kanssa yli puolet vastaajista oli joko täysin eri mieltä tai jokseenkin eri

mieltä. Kantaansa väitteeseen ei osannut sanoa 21,5 prosenttia kyselyyn vastanneista. ”Olen suunnitellut ja valinnut opintojani täyttääkseni HTM-opintovaatimukset” -väite sai vastaukset jakautumaan melko tasaisesti eri vaihtoehtojen välillä, kuitenkin yli puolet 52,6 prosenttia vastaajista oli joko täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä väitteen kanssa. Harjoittelun tilintarkastukseen liittyvissä tehtävissä oli kiinnostunut suorittamaan 35,4 prosenttia, 31,9 prosenttia ei osannut sanoa ja loput 32,7 prosenttia ei ollut kiinnostunut. Tilintarkastukseen liittyvän opinnäytetyön tekemiseen ei ollut kiinnostusta 41,6 prosentilla vastaajista ja mielipidettään asiaan ei osannut sanoa 36,8 prosenttia. Tilintarkastuksen opetuksen riittävyyteen koulussaan ei osannut vastata yli puolet vastaajista. Väitteeseen ”Tarvitsen lisäkoulutusta saadakseni teoreettisen valmiuden hakeutua tilintarkastajan ammattitutkintoon” 3,5 prosenttia vastasi olevansa täysin eri mieltä; 4,9 prosenttia jokseenkin eri mieltä; 26,4 prosenttia ei eri eikä samaa mieltä; 35,4 prosenttia jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä vastaajista oli 29,9 prosenttia. (Kuvio 7).

KUVIO 7. Opiskelu (n=144)

Avoimet kysymykset

Seuraavaksi esitettiin kolme avointa kysymystä. Ensimmäinen avoin kysymys oli: ”Millaiset mahdollisuudet koet tradenomilla olevan tilintarkastusalalle ryhtymiseen?”. Kysymykseen vastasi 135

vastaajaa. Yli puolet näistä vastaajista koki, että tradenomilla on hyvät mahdollisuudet tilintarkastusalalle ryhtymiseen. Mahdollisuuksiin vaikuttavat vastaajien mielestä muun muassa opintovalinnat, motivaatio, oma kiinnostus, aiempi työkokemus, lisäkoulutuksen hankkiminen, yliopistotutkinnon suorittaneiden suosiminen, harjoittelupaikka ja asuinpaikka. Eräs vastaaja oli sitä mieltä, että tradenomilla voi olla Etelä-Suomessa mahdollisuus työllistyä tilintarkastusalalle. Osa vastaajista koki, että tilintarkastusta pitäisi opettaa enemmän ja paremmin, ja eräs vastaaja oli sitä mieltä, että tilintarkastusalan vaatimuksia ei ole koulussa tarpeeksi esitelty. Noin kymmenen prosenttia vastaajista ei osannut esittää kantaansa, ja noin 15 prosenttia koki tradenomilla olevan huonot mahdollisuudet työllistyä tilintarkastusalalle. Osa vastaajista koki, ettei tradenomin koulutus ole riittävä tilintarkastusalalle ryhtymiseen.

Seuraava kysymys kuului: "Mitä esteitä koet olevan tradenomeilla työllistymiselle tilintarkastusalalle?". Tähän kysymykseen vastasi 97 opiskelijaa. Suurimmaksi esteeksi vastaajat kokivat koulutuksen. Koulutus koettiin liian puutteellisena, aliarvostettuna, eivätkä opiskelijat tiedä tarpeeksi mitä pitäisi opiskella, jotta koulutus olisi riittävä. Esteenä pidettiin tilintarkastuksen opetuksen vähyyttä ja sitä, ettei koulutus anna tarpeeksi osaamista. Yliopistokoulutuksen saaneet koettiin suureksi esteeksi työllistymiselle, sekä toiset tradenomit. Vastaajat kokivat, että kilpailu alalla on kovaa, ja työpaikkoja liian vähän. Myös työkokemuksen ja harjoittelupaikkojen saaminen koettiin suurena esteenä. Asenne ja motivaatio alaa kohtaan olivat myös joidenkin vastaajien mielestä ratkaisevassa asemassa työllistymisessä tilintarkastusalalle. Opiskelijoista osa koki, ettei tiedä alasta tarpeeksi, jotta osaisi alalle hakeutua. Muita esteitä vastaajien mielestä oli muun muassa: teknologian kehitys, teknologian puutteellinen osaaminen sekä alan kokeminen haastavana ja tarjolla olevat kiinnostavammat työt. Neljä vastaajaa oli sitä mieltä, ettei tradenomilla ole mitään esteitä työllistymiselle. Noin 13 prosenttia ei osannut sanoa mielipidettä asiasta.

Kolmas avoin kysymys oli: "Mikä tekee tilintarkastusalasta ja tilintarkastajan työstä mielenkiintoisen ja mikä ei?". Kysymykseen vastasi 80 opiskelijaa, joista kymmenen ei osannut sanoa kantaansa. Mielenkiintoa lisääviksi tekijöiksi vastaajat mainitsivat muun muassa työn itsenäisyyden, vaatimuksen tarkkuudesta, haastavuuden, vastuun, palkan, numeroiden pyörittämisen, työn monipuolisuuden, mielenkiintoisuuden ja vaihtelevuuden. Mielenkiintoa lisäsi myös asiantuntijataso tehtävien, alan arvostus, vaatimus ajan tasalla pysymisestä, hyvät työllistymismahdollisuudet ja mahdollisuus uralla etenemiseen. Siisti sisätyö hyvällä työajalla, rutiinit, työn liikkuvuus aika ajoin sekä se, että asioita pääsee tutkimaan, tarkistamaan ja selvittämään koettiin mielenkiintoa lisäävinä. Tilintarkastusala koettiin omanlaisekseen, uniikiksi alaksi ja eräs vastaaja koki, että alalla on helppo ryhtyä

yrittäjäksi. Yhden vastaajan mielenkiintoa lisäsi se, ettei työ ole suoranaisesti asiakaspalvelua. Monet kokivat mielenkiintoiseksi sen, että tilintarkastajan työssä pääsee tutustumaan erilaisiin yrityksiin ja erilaisten yritysten toimintaan, toimintatapoihin, toiminnan lainmukaisuuteen ja taloudelliseen tilanteeseen.

Mielenkiintoa tilintarkastusalaa kohtaan vähensi vastaajien mielestä vaatimus tarkkuudesta, tarkka ajattelutyö, huono palkka suhteessa työn määrään ja vastuuseen. Lisäksi mielenkiintoa vähensi työn vastuullisuus, haastavuus, vaikeus, tylsyys, yksitoikkoisuus, puuduttavuus, yksinäisyys ja työn liikkuvuus. Muita mielenkiintoa vähentäviä tekijöitä olivat työn epäsosiaalisuus ja ihmiskontaktien vähyys, itsenäisyys, rutiinit, vaatimus laajasta monipuolisesta osaamisesta ja tietämisestä, vaatimus olla järjestelmällinen ja ajan tasalla sekä numeroiden pyörittäminen. Työn kiinnostavuutta vähensivät myös vastaajien mielestä venyvät työajat, pitkät työllat, toimistotyö, kausiluonteinen kiire, stressi ja tilintarkastusalan maine. Eräs vastaaja koki epämiellyttäväksi sen, että työssä joutuu tekemään myyntityötä eli hankkimaan asiakkaita ja yksi vastaaja koki, ettei aina jaksaisi olla pyntätynä ja fiksuna asiakkaiden luona tekemässä yli pitkiä päiviä. Tilintarkastustyötä ei koettu suoraan asiakaspalvelutyöksi eikä kovin suosituksi ammatiksi, mikä vähensi eräiden vastaajien mielenkiintoa alaa kohtaan. Alaa ei pidetty itsensä toteuttamisen mahdollistavana, eikä mielenkiintoisena erään vastaajan mielestä. Yksi vastaaja pelkäsi, että työssä joutuisi istumaan tuntikausia kumarrassa pöydän ja tietokoneen ääressä, mikä aiheuttaisi niska- ja hartiavaivoja. Alalle pääsy ja vaadittavan työkokemuksen hankkiminen koettiin vaikeaksi kovien vaatimusten vuoksi, ja yksi vastaaja pohti uskaltaisiko hypätä uudelle alalle. Yhtä vastaajaa ei HTM-tutkinnon suorittaminen kiinnostanut.

Kyselyn lopuksi varattiin vastaajille mahdollisuus vapaaseen sanaan tilintarkastuksesta ja vapaan sanan tilintarkastuksesta ilmaisi 30 opiskelijaa. Näissä vastauksissa oli kuitenkin neljä tyhjää vastausta, joten vastauksen vapaaseen sanaan antoi 26 opiskelijaa. ”Vapaa sana tilintarkastuksesta” kysymyksen vastaukset koskivat tilintarkastajan ominaisuuksia ja työnkuvaa, tilintarkastuksen opetusta ja koulutuksen sisältöä, tilintarkastuksen mielekkyyttä ja tietoa sekä muita asioita. Vastauksista kuusi käsiteli tilintarkastajan ominaisuuksia ja työnkuvaa. Tärkeinä ominaisuuksina pidettiin tarkkuutta, oma-aloitteisuutta ja ahkeruutta. Työtä pidettiin vaativana, haastavana, mutta kiinnostavana sekä kokemusta ja tietoa vaativana. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että on kouluttauduttava ja pysyttävä viimeisimpien lakimuutosten tasalla, kuten kirjanpitäjienkin, mutta todeten kirjanpitäjien voivan kysyä neuvoa tilintarkastajilta. ”Keneltä tilintarkastaja kysyy neuvoa, jos itse ei kaikkea tiedä?”.

Kysymykseen vastanneista kuusi antoi mielipiteensä tilintarkastuksen opetuksesta ja oppilaitoksensa järjestämästä tilintarkastuksen opetuksesta. Kahdella opiskelijalla ei ollut vielä ollut tilintarkastuksen opetusta ja he olisivat olleet kiinnostuneita siitä, että olisi jo jossain opinnoista aika-ajoin sivuttu tilintarkastusta. Yksi vastaajista toivoi tilintarkastusta harkitseville enemmän mahdollisuuksia opetustarjontaan ja keskittymistä enemmän kirjanpidon opetukseen jättämällä vähemmälle yrittäjyyden ja markkinoinnin opinnot. Yksi Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoista piti oppilaitoksensa tilintarkastusalan kurssitarjontaa hyvänä. Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoista yksi oli sitä mieltä, että oppilaitoksensa tilintarkastuksen opetus on olematonta ja opetukseen tulisi hänen mielestään kiinnittää huomiota, mikäli tulevia tradenomeja halutaan tilintarkastajiksi. Yksi opiskelijoista halusi enemmän tilintarkastusalueelle kannustamista ja oppilaitosyhteistyötä yritysten kanssa, joilla olisi mahdollisuus tarjota opiskelijoille myös harjoittelupaikkoja. Opiskelijoilla olisi tätä kautta parempi mahdollisuus saada alasta kokemusta ja päästä tilintarkastusalan työhön.

Kahdeksan vastaajista ei kokenut tilintarkastusalaa itselleen sopivana, kaksi näistä kuitenkin piti alaa tarpeellisenä ja mielenkiintoisena. Kaksi vastaajista ei uskonut itse hakeutuvansa tilintarkastusalueelle. Toinen vastaajista piti suurta vastuuta liiallisena ja oli hakeutumassa tehtävään, jossa ei tarvitse kantaa niin suurta vastuuta. Seitsemän vastaajista piti omaa tietoaan tilintarkastuksesta vielä vähäisenä, koska eivät vielä olleet opiskelleet tilintarkastusta, mutta tilintarkastajan ammatti oli silti yhden opiskelijan haaveammatti. Lisäksi yksi vastaajista kertoi tekevänsä työssään jonkin verran yhteistyötä tilintarkastajien kanssa. Hän piti mielenkiintoisena sitä, että pystyi seuraamaan heidän työtään asiakkaan näkökulmasta ja koulutuksen myötä oppimastaan toisesta näkökulmasta. Yksi vastaajista ei itse ollut kovin innostunut tilintarkastusalueella toimimisesta, mutta toivoi, että tilintarkastuksesta kiinnostuneiden opiskelijoiden mielikuvaa alasta saataisiin kirkastettua.

Yhteenveto

Tradenomien kyselyssä vastauksia saatiin eniten Oulun ammattikorkeakoulusta. Lapin ja Kajaanin ammattikorkeakoulujen vastausmäärä jäi pieneksi ja edusti näin ollen yksittäisiä mielipiteitä, joten tuloksia ei ollut mielekäästä vertailla eri ammattikoulujen välillä. Vastauksia ei ollut myöskään syytä lähteä vertailemaan ikäluokkien ja koulutustaustan perusteella, koska vastaukset jakautuivat tasaisesti näiden ryhmien välillä. Tämä on myös perusteltua tutkimuksen tarkoituksen kannalta. Suurin osa vastaajista ei ollut vielä ehtinyt opiskella tilintarkastusta, joten se todennäköisesti vaikutti vastauksiin. Tradenomiopiskelijoista suurin osa koki tilintarkastusalan kiinnostavana ja puolet oli kiin-

nostunut tilintarkastajan työstä. Myös suurin osa vastanneista piti tarkkuuta vaativaa työtä mielekkäänä ja olivat valmiita ottamaan työssään vastuuta ja työskentelemään itsenäisesti. Yli puolet koki persoonansa sopivan tilintarkastajan tehtävään.

Opiskelijat kokivat tradenomien tilintarkastusalalle työllistymisen esteenä koulutuksen, sen puutteellisuuden ja vähäisen arvostuksen, yliopistokoulutetut henkilöt, alan kilpailun ja työpaikkojen vähyyden. Vaadittavan työkokemuksen ja harjoittelupaikkojen saamisen vaikeus koettiin myös suureksi esteeksi työllistyä tilintarkastusalalle. Tilintarkastustyön itsenäisyys, vaatimus tarkkuudesta, haastavuus, vastuu, palkkaus, numeroiden pyörittäminen ja ajan tasalla pysymisen vaatimus koettiin sekä mielenkiintoa lisäävinä että vähentävinä tekijöinä. Suurin osa vastaajista koki tarvitsevänsä vielä lisäkoulusta tilintarkastajaksi ryhtymiseen.

7.3 Tilintarkastajien kysely

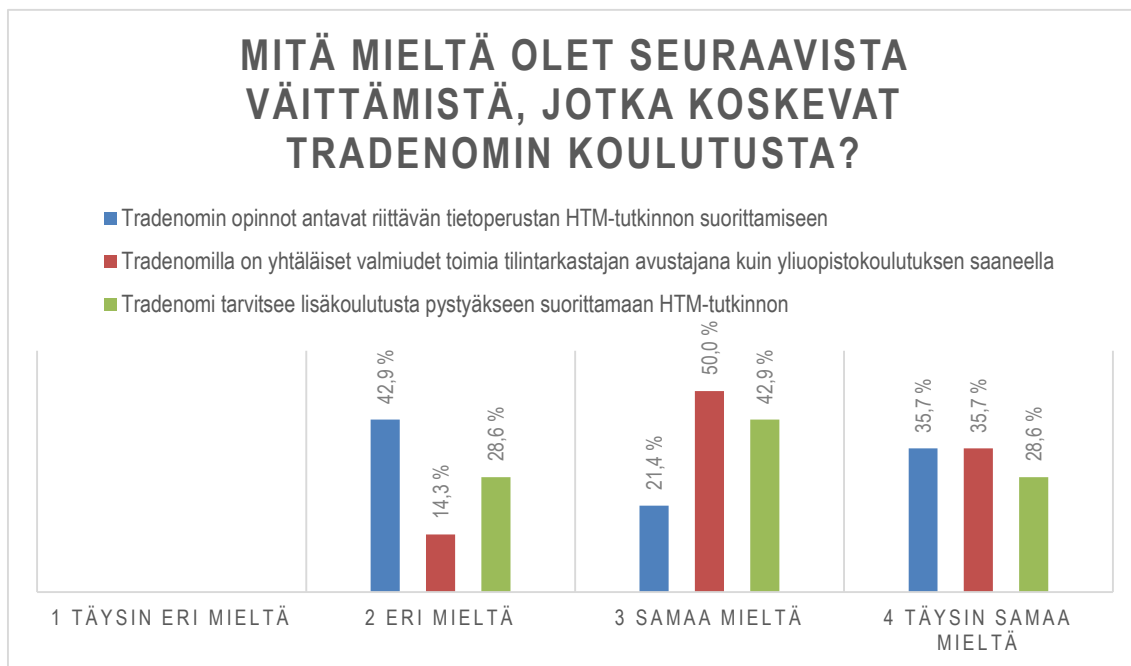
Tilintarkastajien kysely lähetettiin KHT-tilintarkastajat ry:n kautta 99 pohjoissuomalaiselle tilintarkastajalle 13.1.2015. Tilintarkastajien kyselyn kyselylomake ja saateviesti ovat liitteenä, Liite 3. Vastausaikaa kyselyyn annettiin 26.1.2015 asti. Kyselyyn vastasi 14 henkilöä, joten kyselyn vastausprosentiksi tuli 14.

Vastaajista 11 oli miehiä ja loput kolme naisia. Vastaajista 10 oli 30–65 -vuotiaita ja yksi yli 65-vuotias. Koulutustaustana vastaajista seitsemällä oli ylempi korkeakoulututkinto, neljällä alempi korkeakoulututkinto, yhdellä ammattikorkeakoulututkinto ja kahdella kauppaopisto. Kyselyyn vastaajista neljä toimii KHT-tilintarkastajana, yhdeksän HTM-tilintarkastajana ja yksi toimitusjohtajana.

Tradenomien koulutus ja työllistyminen

Kyselyssä esitettiin eri väittämiä tradenomien koulutuksesta ja tradenomien työllistymisestä. Väittämiin vastattiin asteikolla 1–4 ja numeroiden arvot olivat: 1 täysin eri mieltä, 2 eri mieltä, 3 samaa mieltä ja 4 täysin samaa mieltä. Ensimmäiset kolme väittämää koskivat tradenomien koulutusta. Ensimmäinen väite oli ”Tradenomin opinnot antavat riittävän tietoperustan HTM-tutkinnon suorittamiseksi”. Vastaajista 42,9 prosenttia oli eri mieltä. Samaa mieltä oli 21,4 prosenttia ja täysin samaa mieltä oli 35,7 prosenttia vastaajista, eli yli puolet oli joko samaa tai täysin samaa mieltä. Seuraavaan väitteeseen ”Tradenomilla on yhtäläiset mahdollisuudet toimia tilintarkastajan avustajana kuin

yliopistokoulutuksen saaneella”, oli eri mieltä 14,3 prosenttia, samaa mieltä 50 prosenttia ja täysin samaa mieltä 37,5 prosenttia vastaajista, joten suurin osa vastaajista oli joko samaa tai täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Väitteen ”Tradenomi tarvitsee lisäkoulutusta pystyäkseen suorittamaan HTM-tutkinnon” kanssa oli eri mieltä 28,6 prosenttia, samaa mieltä 42,9 prosenttia ja täysin samaa mieltä 28,6 prosenttia vastaajista, joten vastaajista enemmistö oli sitä mieltä, että tradenomi tarvitsee lisäkoulutusta suorittaakseen HTM-tutkinnon. (Kuvio 8).

KUVIO 8. Tilintarkastajien mielipide tradenomin koulutuksesta (n=14)

Seuraavat neljä väittämää koskivat tradenomien työllistymistä. Väitteen ”Tradenomilla on hyvät mahdollisuudet työllistyä tilintarkastajaksi” kanssa täysin eri mieltä oli 7,1 prosenttia, eri mieltä 21,4 prosenttia ja samaa mieltä 71,4 prosenttia vastaajista, eli samaa mieltä oli suuri osa kyselyyn vastanneista. ”Tradenomin on helppo työllistyä tilintarkastusalalle ” -väitteeseen vastasi täysin eri mieltä 7,1 prosenttia, eri mieltä 42,9 prosenttia ja samaa mieltä 50 prosenttia vastaajista, eli puolet vastaajista oli eri mieltä väitteen kanssa ja puolet samaa mieltä. Väitteeseen ”Työskentelisin mielelläni tradenomi koulutuksen saaneen kanssa ” oli eri mieltä 7,1 prosenttia vastaajista, samaa mieltä 78,6 prosenttia ja täysin samaa mieltä 14,3 prosenttia vastaajista. Viimeiseen väitteeseen ”Tradenomin kanssa työskentely on/olisi helppoa” vastaajista 7,1 prosenttia oli eri mieltä, samaa mieltä 78,6 prosenttia ja täysin samaa mieltä 14,3 prosenttia. (Kuvio 9).

KUVIO 9. Tilintarkastajien mielipide tradenomien työllistymisestä tilintarkastusalalle (n=14)

Avoimet kysymykset

Viimeisinä kyselyssä olivat avoimet kysymykset. Ensimmäiseen avoimeen kysymykseen ”Mitkä ovat tradenomien esteet työllistyä tilintarkastusalalle? ”, vastasi 13 vastaajaa. Suurimpana esteenä tradenomien työllistymiselle tilintarkastusalalle nähtiin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon puuttuminen ja sen myötä mahdollisuus suorittaa KHT-tutkinto. Big Four toimistot, eli Deloitte & Touche, Ernst & Young, KPMG ja PricewaterhouseCoopers, pyrkivät vastaustensa mukaan palkkaamaan vain KHT-tutkinnon suorittaneita. Tradenomien tutkintoa pidettiin myös melko tuntemattomana, eli ei tiedetä, mitä koulutus pitää sisällään ja mitä tradenomi osaa. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että tradenomien teoreettinen koulupohja on ihan hyvä, mutta käytännön osaaminen ei ole riittävää, eli tradenomi tarvitsee käytännön työharjoittelua. Kokemuksen puute toistui monessa vastauksessa. Tutkinnon vaatiman kolmen vuoden harjoitteluajan saavuttaminen koettiin vaativana, kun assistenttipaikkoja on harvassa; pienemmillä tilintarkastustoimistoilla ja yksittäisillä toimijoilla ei ole usein resursseja ja halua palkata auktorisoimatonta työvoimaa. Myös tradenomien itse haakeutumista alalle pidettiin esteenä, ” Tradenomit eivät itse välttämättä tunnista tilintarkastusalan uramahdollisuuksia johtuen alan perinteisestä vaatimuksesta ylemmästä korkeakoulututkinnosta”. Kaksi kysymykseen vastaajista ei nähnyt esteitä tradenomien työllistymisestä tilintarkastusalalle.

Seuraava avoin kysymys ”Minkä vuoksi tradenomeja työskentelee vähän tilintarkastustehtävissä?”, sai vastaukseksi samantyyllisiä vastauksia kuin edellinen kysymys ja kysymykseen vastasivat kaikki kyselyyn vastanneet. Tärkeimpinä syinä tradenomien heikkoon työllisyystilanteeseen tilintarkastusalalla koettiin ylemmän korkeakoulututkinnon puuttuminen; tradenomin tutkinnon nuoruus ja huono tunnettavuus. Syinä pidettiin myös harjoittelupaikkojen puutetta; historiallisia syitä; teoreettisen ammattitaidon puutteellisuutta ja alan vaatimusten kasvu tiedosta, sitoutumisesta ja yrittämisestä. Lisäksi syinä koettiin työn ja perheen yhteensovittaminen, haastavuus ensimmäisellä vuosipuoliskolla; kielitaidon puute sekä tilintarkastusalan heikko kiinnostus. Yksi vastaajista uskoi kuitenkin, että tulevaisuudessa yhä enemmän isommat tilintarkastusyhteisöt palkkaavat avustaviksi tilintarkastajiksi tradenomeja.

Kysymykseen ”Mitä mieltä olet työskentelystä tradenomin kanssa?” vastasi 11 kyselyyn vastannutta. Osalla vastaajista ei ollut kokemusta tradenomin kanssa työskentelystä. Vastaajat eivät nähneet myöskään ongelmaa tradenomien kanssa työskentelystä. Tradenomin kanssa työskentelyyn ei löytynyt vastaajien mielestä valittamista, eräällä vastaajalla oli tradenomiapulaisen kanssa yhteistyö sujunut hyvin. Erään vastaajan mielestä tradenomilla on halu oppia ja nöyryys siitä, ettei kaikkea voi osata. Moni ei nähnyt pohjakoulutuksella olevan merkitystä yhteistyön sujuvuudelle, vaan henkilökohtaiset ominaisuudet ratkaisevat, kuten esimerkiksi ahkeruus, sosiaaliset taidot, aktiivinen kouluttautuminen. Yksi vastaajista koki, että laskentatoimeen erikoistuneella tradenomilla on vahvempi taloushallinnon käytännön osaaminen, kuin kauppatieteen maisterilla, johtuen koulutuksen painopistealueista ja käytännön kokemuksesta kirjanpitytyöstä vähintään opintoihin liittyvän työharjoittelun kautta. Tradenomin aloitustason koki yksi vastaajista riittäväksi aloittaa harjoittelu tilintarkastajan ohjauksessa.

”Parantaako tuleva tilintarkastusjärjestelmän uudistus mielestäsi tradenomien mahdollisuuksia työllistyä tilintarkastusalalle” -kysymykseen vastasivat kaikki 14 kyselyyn vastanneista. Kaksi vastanneista oli sitä mieltä, että ei, tai ei todennäköisesti paranna mahdollisuuksia. Kaksi vastanneista vastasi, en osaa sanoa. Yksi vastanneista odotti vielä uudistuksen lopputulosta ja loput vastanneista olivat sitä mieltä, että parantaa mahdollisuuksia. Mahdollisuuksien parantuminen riippuu erään vastaajan mielestä siitä muuttavatko Big Four -toimistot rekrytointejaan. Yhden vastaajan mielestä uudistus selkeyttää tilintarkastusalan vaatimuksia parantaen tradenomien mahdollisuuksia. Uudistuksen eräs vastaaja kokee laittavan tradenomit ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet samalle tasolle perustutkintoon nähden; kansallisen yritysraenteen ollessa makro-

pienyrittäjiä, joiden tilintarkastuksen tekee nyt myös isot KHT-yhteisöt, vastaaja näkee heillä olevan tarve palkata motivoituneita perustutkinnon suorittaneita tilintarkastajiksi. Näin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneella ja perustutkinnon läpäisseellä on parempi mahdollisuus työllistyä tilintarkastusalalle uudistuksen myötä.

Lopuksi kyselyssä varattiin tila vapaalle sanalle tilintarkastuksesta ja tradenomien työllistymisestä tilintarkastusalalle. Koulutustaustalla ei nähty olevan kovin suurta merkitystä tilintarkastusalalla pärjäämiseen, vaan ihmisen oma persoona, intohimo työhön, aktiivisuus ja ahkeruus koettiin tärkeämmiksi ominaisuuksiksi. Yksi vastaaja koki, ettei perustutkinnolla ole merkitystä, kun ura etenee ja erään vastaajan mielestä pieniin toimistoihin tradenomi on hyvä valinta, ensin assistentiksi ja sen jälkeen tilintarkastajaksi. Eräs vastaajista oli sitä mieltä, että alan vaatimustaso on niin korkea, ettei mikään tutkinto tunnu riittävältä. Tilintarkastusalan HTM-tilintarkastajien lähivuosien eläköitymis-aalto vaatisi, että pienet tarkastusyhteisöt tarjoaisivat enemmän harjoittelupaikkoja ja rekrytoisivat enemmän ihmisiä työtänsä jatkamaan, jotta isot KHT-yhteisöt eivät veisi kaikkia markkinaosuuksia, eräs vastaaja vastasi. Myös tiedon levittämistä tilintarkastusalasta ja tradenomeista toivottiin enemmän sekä yhteistyötä ammattikorkeakoulujen, tilintarkastusyhdistyksen ja tilintarkastusyhteisöjen kanssa.

Yhteenveto

Tilintarkastajien kyselyyn vastanneista yhdeksän oli HTM-tilintarkastajaa, neljä KHT-tilintarkastajaa ja yksi toimitusjohtaja. HTM-tilintarkastajista vain yhdellä oli ammattikorkeakoulututkinto ja kahdella vastaajista oli kauppaopistotausta. Tilintarkastajista yli puolet oli sitä mieltä, että tradenomiopinnot antavat riittävän tietoperustan HTM-tutkinnon suorittamiseen. Vastauksissa kuitenkin yli puolet oli myös sitä mieltä, että tradenomi tarvitsee lisäkoulutusta, joten vastaukset tuntuvat hieman ristiriitaisilta. Pääosa tilintarkastajista koki tradenomeilla olevan yhtäläiset valmiudet toimia tilintarkastajan avustajana kuin yliopistokoulutuksen saaneilla. Suurin osa kyselyyn vastanneista tilintarkastajista pitivät tradenomin työllistymismahdollisuutta tilintarkastusalalle hyvänä ja näkivät työllistymisen helppona. Työskentely tradenomin kanssa koettiin pääosin mielekkäänä ja helppona.

Kyselyyn vastanneet tilintarkastajat pitivät suurimpana esteenä tradenomin työllistymiselle tilintarkastusalalle ylemmän korkeakoulututkinnon puutteen ja sen myötä esteen suorittaa KHT-tutkinto. Vastaajat pitivät tradenomin tutkintoa melko tuntemattomana. Harjoittelupaikkojen puuttuminen

katsottiin olevan syynä tradenomien vähäiseen työllistymiseen tilintarkastusalalle. Myös tiedon leviättämistä tilintarkastusalasta ja tradenomeista koettiin tarvittavan lisää.

7.4 Tilintarkastusyhteisöjen kysely

Tilintarkastusyhteisöille kysely lähetettiin kymmenen yhteisön johtajalle sähköpostiin Webropol-kyselyohjelmaa käyttäen 19.1.2015. Vastausaikaa kyselyyn annettiin 26.1.2015 asti. Kysely on liitteenä, Liite 4. Kyselyn lähettämisen jälkeen laitettiin vielä 23.1.2015 yhteisön edustajille tekstiviesti, jossa muistutettiin heitä vastaamaan kyselyyn.

Kyselyyn vastasi kaksi henkilöä, joten kyselyn vastausprosentiksi tuli 20. Ensimmäiseksi kyselyssä kysyttiin, millaisessa yhteisössä vastaaja työskentelee. Molemmat kyselyyn vastanneista työskentelevät KHT-tilintarkastusyhteisössä. Toisessa kysymyksessä kysyttiin, tuntevatko vastaajat ammattikorkeakoulun tilintarkastusopintojen syvyyden ja laajuuden. Vastausvaihtoehtoina oli täysin eri mieltä, eri mieltä, samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. Molemmat vastasivat eri mieltä. Kolmas kysymys koski tradenomien esteitä tilintarkastusalalle, jossa myös oli monivalintavaihtoehdot. Molemmat vastaajat olivat sitä mieltä, että tradenomeilla ei ole esteitä työllistyä tilintarkastusalalle. Neljännessä kysymyksessä kysyttiin, kuinka todennäköisenä vastaaja pitää, että tradenomi työllistyisi heidän tilintarkastusyhteisöönsä. Toinen vastaajista piti erittäin epätodennäköisenä, että tradenomi työllistyisi heidän tilintarkastusyhteisöönsä ja toinen vastaajista taas todennäköisenä. Viides monivalintakysymys oli, olisiko tilintarkastusyhteisö valmis ottamaan tradenomin harjoitteluun yhteisöönsä. Molemmat vastaajista vastasivat erittäin todennäköisesti.

Kysymykset 6–10 olivat avoimen vastauksen kysymyksiä. Kyselyssä kysyttiin, työskenteleekö heidän yhteisössään ammattikorkeakoulu-/kauppaopistotaustaisia tilintarkastajia? Molemmissa vastanneissa yhteisöissä työskenteli ammattikorkeakoulu-/kauppaopistotaustaisia tilintarkastajia. Toinen vastaajista lisäsi vielä, että edellytyksenä kuitenkin on se, että koulutukseen on sisältynyt riittävä määrä tilintarkastuksen opintoja. Seuraavassa kysymyksessä kysyttiin ”Kuinka hyvät mahdollisuudet koet tradenomilla olevan työllistyä tilintarkastajaksi?” Toinen vastaajista piti tradenomin mahdollisuutta työllistyä tilintarkastajaksi erittäin hyvänä, varsinkin nykyisen tilintarkastusalan kehityksen vuoksi. Toinen vastaajista piti myös tradenomin mahdollisuutta työllistyä tilintarkastajaksi hyvänä, mutta painotti myös riittäviä tilintarkastuksen opintoja ja asiakaspalvelun merkitystä. Kah-

deksas kysymys koski tilintarkastusjärjestelmän uudistuksen merkitystä tradenomien työllistymiseen tilintarkastusalalle. Molemmat vastaajat olivat sitä mieltä, että tuleva suunniteltu tutkintouudistus parantaa tradenomien työllistymistä tilintarkastusalalle.

Yhdeksäs kysymys koski tilintarkastusyhteisön kiinnostusta tehdä oppilaitosyhteistyötä. Molemmat kyselyyn vastanneet yhteisöt olivat kiinnostuneita tekemään yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Viimeisenä kysymyksenä oli vapaa sana tradenomien työllistymisestä tilintarkastusalalle. Toinen vastaajista piti mahdollisena, että tilintarkastusalan tutkintouudistus lisää tradenomeja KHT-yhteisöihin ja viittasi ulkomailla jo pitkään olleeseen käytäntöön. Toinen vastaajista näki tradenomeilla olevan hyvät työllistymismahdollisuudet alalle ja hän uskoi tradenomien kysynnän kasvavan tulevaisuudessa entisestään.

Yhteenveto

Tilintarkastusyhteisöille lähetettyyn kyselyyn vastasi vain kaksi KHT-tilintarkastusyhteisössä toimivaa. Vastaajat eivät kokeneet tradenomeilla olevan esteitä työllistyä tilintarkastusalalle, mutta vain toinen vastaajista oli sitä mieltä, että tradenomilla olisi mahdollisuus työllistyä heidän tilintarkastusyhteisöönsä. Kyselyyn vastanneet tilintarkastusyhteisöt olivat molemmat valmiita ottamaan tradenomin harjoitteluun. Molemmissa yhteisöissä työskenteli ammattikorkeakoulu-/kauppaopistotaustaisia tilintarkastajia. Suunnitellun tilintarkastuksen tutkintouudistuksen koettiin parantavan tradenomin työllistymistä tilintarkastusalalle. Kyselyn tulosten, yhteenvedon ja johtopäätösten kannalta on kuitenkin tärkeää huomioida, että tilintarkastusyhteisöjen tuloksissa on vain kahden yhteisön edustajan mielipide. Tilintarkastusyhteisöjen vastauksia ei voida pitää kaikkia yhteisöjä koskevinä, eivätkä tulokset välttämättä anna oikeaa ja riittävää kuvaa tilintarkastusyhteisöjen mielipiteistä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää pohjoissuomalaisten taloushallinnon tradenomiopiskelijoiden tietämystä, kiinnostusta ja mielipiteitä tilintarkastusalaa kohtaan. Lisäksi selvitettiin, mitä mieltä pohjoissuomalaiset tilintarkastusta opettavat opettajat, tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt ovat tradenomien mahdollisuuksista työllistyä tilintarkastusalalle. Tutkimusongelmaa lähdettiin selvittämään laadullisena tutkimuksena tekemällä neljä eri kyselyä kohderyhmänä pohjoissuomalaiset tilintarkastusta opettavat opettajat, taloushallinnon tradenomiopiskelijat, tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt.

Saimme kyselyiden avulla vastauksen tutkimuskysymykseen ”Kuinka kiinnostavana pohjoissuomalaiset tradenomiopiskelijat kokevat tilintarkastusalan?”. Kyselyiden perusteella voidaan sanoa, että opiskelijat kokevat tilintarkastusalan kiinnostavana, mutta kiinnostavuutta vähensi heikko tietämys alasta. Opiskelijoiden kiinnostusta tilintarkastusalaa kohtaan vähensi myös tietämättömyys siitä, miten tilintarkastustehtäviin voisi työllistyä. Opiskelijoille tulisi tarjota aiemmin opintojaksoja tilintarkastuksesta, jolloin opiskelija voisi paremmin nähdä tilintarkastuksen uramahdollisuutena. Tämä voisi lisätä tradenomien kiinnostusta tilintarkastusalaa kohtaan ja opiskelijoilla olisi myös paremmat mahdollisuudet saada harjoittelupaikka tilintarkastustehtävissä.

Tutkimuskysymykseen ”Onko Pohjois-Suomessa tradenomi- tai kauppaopistotaustaisia tilintarkastajia?” emme saaneet mielestämme luotettavaa vastausta, koska tilintarkastajien kyselyn vastausprosentti jäi hyvin pieneksi ja vastaajista vain kolmella oli ammattikorkeakoulututkinto tai kauppaopistotausta. Tilintarkastusyhteisöjen kyselystä kuitenkin kävi ilmi, että muutamia tradenomitauksia tilintarkastajia työskentelee heidän yhteisössään. Tradenomitauksista tilintarkastajista ei ollut saatavilla tilastollista tietoa.

”Mitä esteitä tradenomilla koetaan olevan työllistyä tilintarkastusalalle?” -tutkimuskysymykseen saimme vastauksen kyselyjemme avulla. Suurimpana esteenä tradenomin työllistymiselle tilintarkastusalalle nousi eri kyselyissä yliopisto-opiskelijoiden ja -taustaisten suosiminen työnhaussa ja harjoittelupaikoissa. Esteenä voidaan pitää myös tradenomien omaa näkemystä koulutuksen riittämättömyydestä tilintarkastuksen tehtäviin. Tämän vuoksi tradenomi ei hakeudu tilintarkastusalalle, vaikka koulutus antaisi siihen valmiuden. Tilintarkastusalan harjoittelupaikkojen puute koettiin myös

esteenä työllistyä tilintarkastustehtäviin. Toisaalta tilintarkastusjärjestelmän uudistus todennäköisesti madaltaa näitä esteitä, kun kaikille tulee sama perustutkinto. Tätä mieltä olivat myös tilintarkastusta opettavat, tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt.

Tutkimuksessamme on hyvin edustettuna eri sidosryhmien näkökulmat tradenomien työllistymisestä tilintarkastusalalle. Mielestämme saimme kattavasti tietoa tradenomien halukkuudesta työskennellä tilintarkastusalalla. Saimme toimeksiantajallemme ja oppilaitoksille hyödyllistä tietoa tradenomien mielipiteistä, mahdollisuuksista ja esteistä tilintarkastusalaa kohtaan.

Kysely toimi tutkimusmenetelmänä työssä erittäin hyvin ja saimme paljon vastauksia. Vastausten kerääminen onnistui kätevästi Webropolia käyttämällä ja helpotti aineiston analysointia ja pysymistä aikataulussa. Työssämme toteutui hyvin myös eettisyys. Kyselyyn vastanneiden henkilöllisyys ei paljastunut aineiston käsittelyssä eikä analysoinnin tuloksissa. Kaikki kirjallisena saatu aineisto tuhottiin asianmukaisesti asiakirjasilppurilla.

Analysointiin haastetta toi avointen kysymysten ja vastausten runsas määrä. Analysointi oli haastavaa, mutta silti mielenkiintoista. Haastetta analysointiin toi myös se, ettei opintoihimme ole kuulunut tilastollisen tutkimuksen opintoja. Opintoihimme ei ole kuulunut myöskään kurssia, jossa olimme tehneet jonkin kyselytutkimuksen. Tästä huolimatta onnistuimme kyselyiden teossa ja analysoinnissa mielestämme hyvin.

Kyselyiden teko, vastausten odottaminen ja analysointi vei odotettua enemmän aikaa. Pysyimme siitä huolimatta hyvin aikataulussa, työn loppuunsaattamista pitkitti hieman talviloma ja sairastelu. Työnjako oli oikeudenmukainen ja kumpikin teki oman osansa hyvin. Jaoimme teoriaosuuden ja kyselyiden vastausten kirjoittamisen niin, että kumpikin teki oman osansa itsenäisesti kotona ja sitten lähetimme kirjoittamamme tekstit toistemme tarkastettavaksi ja korjattavaksi sähköpostitse. Tämä vaihtoehto oli meille aikataulullisesti helpompi toteuttaa, koska toiselle meistä oli vasta syntynyt vauva. Teimme opinnäytetyötä myös koululla yhdessä aina yhteisen aikataulun löytyttyä.

Olemme tyytyväisiä saamiimme tuloksiin, mutta jälkepäin ajateltuna opiskelijoiden kyselyt olisi kannattanut tehdä vasta keväällä. Kyselyyn vastanneista suurin osa ei ollut vielä ehtinyt opiskella lainkaan tilintarkastusta. Vastaukset olisivat voineet olla erilaisia, koska nyt vastaukset pohjautuivat

lähinnä ennakkokäsityksiin ilman sen suurempaa tietämystä, mitä tilintarkastus pitää sisällään. Tutkimustuloksia voi vääristää jonkin verran Webropol-ohjelman käyttö, koska käytimme julkista linkkiä ja tällöin vastaajalla oli mahdollisuus halutessaan vastata kyselyyn useamman kerran.

Oppilaitosten olisi syytä harkita, mihin opiskelun ajankohtaan sijoittavat tilintarkastuksen opinnot, harjoittelun ja opinnäytetyön. Jos tilintarkastusta opetetaan kevätlukukauden alussa, on asiantuntija luennoitsijoita, kuten tilintarkastajia, vaikea saada luennoimaan tilintarkastusalan kiireisimpänä aikana. Mikäli harjoittelu ja opinnäytetyö sijoitetaan liian aikaisin ja opiskelijalla ei ole tarpeeksi opintoja tilintarkastuksesta, ei opiskelijalla ole mahdollisuutta suorittaa tilintarkastukseen liittyvää harjoittelua tai opinnäytetyötä.

Pohjois-Suomen tilintarkastajien ja oppilaitosten kannattaisi kehittää entisestään yhteistyötä erilaisten projektien, opinnäytetöiden ja harjoittelumahdollisuuksien kautta, jotta tradenomi voisi pitää tilintarkastusta uramahdollisuutena. Suomen tilintarkastajat ry voisi helposti myös toimia oppilaitoksia ja yrityksiä yhdistävänä linkkinä. Tilintarkastusyhdistyksen, -yritysten ja oppilaitosten yhteistyön myötä myös tradenomin koulutuksen sisältö ja tunnettuus voisi lisääntyä, ja tätä kautta tradenomin mahdollisuudet työllistyä tilintarkastusalalle paranisivat. Yhdistys voisi harkita yhteistyötä tradenomiliiton kanssa, josta olisi yhteistyöllä mahdollisuus toteuttaa tutkimus siitä, kuinka paljon tradenomiliittoon kuuluvia tradenomeja työskentelee tilintarkastustehtävissä. Olisi mielenkiintoista, jos yhdistys teettäisi muutaman vuoden kuluttua tilintarkastuslain uudistuksen jälkeen uudestaan tutkimuksen, jossa selvitettäisiin onko tilintarkastustutkimuksen uudistus tuonut muutoksia tradenomien työllistymisestä tilintarkastusalalle.

LÄHTEET

Alakare, S., Koskinen, K.T., Reinikainen, M., Sedig, R. & Simola, A-M. 2008 Uusi tilintarkastuslaki säännöksistä käytäntöön. Helsinki: KHT-media Oy.

Ammattikorkeakoululaki 24.7.2009/564.

Asunto-osakeyhtiölaki 22.12.2009/1599.

Balanssi-lehti 2014. Tilaa Balanssi-lehti. Viitattu 28.11.2014. <http://www.balanssilehti.fi/tilaa-lehti/>.

Eduskunta 2015. Valtioapäiväasiat. Viitattu 15.3.2015. [http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/vex4000.sh?\\${APPL}=veps8999&\\${BASE}=veps8999&\\${THWIDS}=0.47/1426447007_128707&\\${TRIPSHOW}=html=vex/vex5000+form=vex5000&\\${THWURLSAVE}=47/1426447007_128707&\\${savehtml}=/triphome/bin/vexhaku.sh%3Flyh=HE#](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/vex4000.sh?${APPL}=veps8999&${BASE}=veps8999&${THWIDS}=0.47/1426447007_128707&${TRIPSHOW}=html=vex/vex5000+form=vex5000&${THWURLSAVE}=47/1426447007_128707&${savehtml}=/triphome/bin/vexhaku.sh%3Flyh=HE#).

Halonen, K. & Steiner M-L. 2010. Tilintarkastusprosessi käytännössä. Helsinki: WSOYpro Oy.

Horsmanheimo, P. & Steiner, M-L. 2009. Tilintarkastus. Asiakkaan opas. 3.painos. Juva: WSOY.

JHTT-yhdistys. 2014. Viitattu 27.11.2014. JHTT-tutkinto. <http://www.jhtt.fi/8>.

Kauppakamari. 2015. Tilintarkastus_tilastot. Viitattu 8.2.2015. <http://tilintarkastuslautakunta.fi/files/2012/08/perustilastot-2015.pdf>

KHT-yhdistys. 2013. Tilintarkastajan raportointi 2013. Helsinki: KHT-Media Oy.

KHT-yhdistys. 2014. Taloushallinnon säädökset 2014. Helsinki: KHT-Media Oy.

KHT-yhdistys. 2014a. Tietoa meistä. Viitattu 23.11.2014. <http://www.khtyhdistys.fi/tietoa-meista>.

KHT-yhdistys. 2014b. Jäsenyys. Viitattu 23.11.2014. <http://www.khtyhdistys.fi/jasenyys/jasentilasto>.

KHT-yhdistys. 2014c. Toiminta. Viitattu 23.11.2014. <http://www.khtyhdistys.fi/toiminta>.

KHT-yhdistys. 2014d. Tilintarkastus. Viitattu 1.12.2014. <http://www.khtyhdistys.fi/tilintarkastus/hyva-tilintarkastustapa-ja-kansainvaliset-tilintarkastusstandardit2>.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Kiinteistöliitto. 2014a. Toiminnantarkastus ja toiminnantarkastaja. Viitattu 28.11.2014. <http://www.taloyhtio.net/talous/toiminnantarkastus/>.

Kiinteistöliitto. 2014b. Toiminnantarkastajan kelpoisuus ja riippumattomuus. Viitattu 28.11.2014. <http://www.taloyhtio.net/talous/toiminnantarkastus/kelpoisuus/>.

Kuusela, R. 2011. HTM-tilintarkastajat ja käytännötilintarkastustyö. Yrity maailma 3/2011, 9.

Kuusela, R. 2014a. HTM-tilintarkastaja ja varapuheenjohtaja, Pohjois-Suomen KHT-yhdistys. Haastattelu 7.10.2014.

Kuusela, R. 2014b. Opinnäytetyö. HTM-tilintarkastaja ja varapuheenjohtaja, Pohjois-Suomen KHT-yhdistys. Sähköpostiviesti 9.10.2014.

Laki julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista 1.4.1999/467.

Leppiniemi, J. 2013. Kirjanpitolaki – kommentaari. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.painos. Helsinki: SanomaPro.

Oulun ammattikorkeakoulu. 2014. Tietoa opiskelusta. Sisäinen lähde. Viitattu 28.11.2014. https://oiva.oamk.fi/tietoa_opiskelusta/opintojen_suunnittelu/opintojen_rakenne/opas/koulutusohjelmat.

Oulun seudun ammattiopisto. 2014. Hakijalle. Viitattu 25.11.2014. <http://www.osao.fi/hakijalle.html>.

Opetushallitus. 2014. Koulutus ja tutkinnot. Viitattu 25.11.2014. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot.

Opetus- ja kulttuuriministeriö . 2014a. Arkisto. Viitattu 25.11.2014. <http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2009/0511/amk.html?lang=fi>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014b. Koulutus. Viitattu 28.11.2014. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulut/?lang=fi>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014c. Tiedotteet. Viitattu 28.11.2014. <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/11/amk.html>.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2014. Usein kysyttyä. Viitattu 28.11.2014. http://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/usein_kysyttya.html#prh.ukk.item_20.

Suomen Tilintarkastajat. 2015. Etusivu. Viitattu 11.3.2015. <http://www.suomentilintarkastajat.fi/tietoameista/ajankohtaista/tilintarkastajajarjestelman-uudistusta-koskeva-hallituksen-esitys-lapitalousvaliokunnassa-pykala-ilmoitusvelvollisuudesta-poistettiin>

Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459.

Tilintarkastuslautakunta. 2014a. KHT-tutkinto. Viitattu 23.11.2014, <http://tilintarkastuslautakunta.fi/kht-tutkinto/>.

Tilintarkastuslautakunta. 2014b. HTM-tutkinto. Viitattu 23.11.2014. <http://tilintarkastuslautakunta.fi/htm-tutkinto/>.

Tilintarkastuslautakunta. 2014c. Usein kysyttyä tilintarkastuksesta. Viitattu 28.11.2014. <http://tilintarkastuslautakunta.fi/usein-kysyttya-tilintarkastuksesta/>.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014. Tilintarkastajajärjestelmä uudistuu. Viitattu 1.3.2015.
https://www.tem.fi/kuluttajat_ja_markkinat/tiedotteet_kuluttajat_ja_markkinat?89512_m=116592.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus KHT- ja HTM-tilintarkastajan hyväksymisvaatimuksista
262/2008.

Valtiovarainministeriö. 2014. JHTT-lautakunta. Viitattu 27.11.2014. http://www.vm.fi/vm/fi/09_valtioon_talous/04_raportointi_ja_valvonta/jhtt_lautakunta/index.jsp.

Yhdistyslaki 26.5.1989/503.

Kysely tilintarkastusta opettavalle opettajalle

Hyvä tilintarkastusta/taloushallintoa opettava opettaja,

Olemme tekemässä opinnäytetyötä aiheesta Tradenomien työllistyminen tilintarkastusalalle. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää pohjoissuomalaisten taloushallinnon tradenomi-opiskelijoiden tietämystä tilintarkastusalasta ja kiinnostusta työllistyä tilintarkastustehtäviin. Tavoitteena on myös saada selville, kuinka tradenomeja on työllistynyt tilintarkastajiksi Pohjois-Suomen alueella. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii KHT-yhdistys ry.

Tämän kyselyn tarkoitus on selvittää tilintarkastusta/taloushallintoa opettavan opettajan ajatuksia opiskelijoiden mielipiteistä ja kiinnostuksesta tilintarkastusalaa koskien sekä teidän näkemystänne koskien tradenomien työllistymisestä tilintarkastusalalle. Vastauksenne on meille tärkeä, jotta yksiköiden opetusta ja yhteistyötä voidaan kehittää vastaamaan työelämän ja opiskelijoiden tarpeisiin. Käsittelemme vastaukset luottamuksellisesti, eikä henkilöllisyytesi paljastu tulosten esittelyssä.

Toivomme vastaustanne 1.12.2014 mennessä alla oleviin sähköpostiosoitteisiin. Vastata voitte, joko suoraan alla olevien kysymysten alle tai erikseen tallennettuun tiedostoon.

Ystävällisin terveisin,

Heli Inkala ja Henna Kukka

1. Kuinka kauan olette opettaneet omassa yksikössä?
2. Mitä mieltä olette opiskelijoiden kiinnostuksesta tilintarkastusalaa koskien?
3. Onko opiskelijoiden kiinnostus muuttunut vuosien saatossa, vai onko kiinnostus pysynyt samana?
4. Mikä lisää mielestänne opiskelijoiden kiinnostusta tilintarkastusalaa koskien? Mikä taas vähentää kiinnostusta?
5. Onko yksikkönne opetustarjonnassa huomioitu mahdollisuus opiskella HTM-tilintarkastajan polku ja kannustetaanko opiskelijoita siihen?
6. Minä opiskeluvuonna yksikössä opiskellaan tilintarkastusta ja millä lukukaudella?
7. Mitä mieltä olette ehdotetusta tilintarkastusjärjestelmän uudistamisesta?
8. Mitä esteitä koette tradenomilla olevan tilintarkastusalalle työllistymiseen?
9. Työllistyykö tradenomitaustaisia mielestänne tarpeeksi tilintarkastusalalle?
10. Onko yksikkönne tehnyt yhteistyötä KHT-yhdistyksen kanssa ja miten?
11. Mikäli yksikkönne ei ole vielä tehnyt yhteistyötä, onko teidän yksikössä kiinnostusta yhteistyöhön?

Lisäajatuksia aiheeseen liittyen:

Kiitos vastauksistanne!

TRADENOMIEN TYÖLLISTYMINEN TILINTARKASTUS- ALALLE

KYSELY OPISKELIJOILLE

Hyvä Opiskelija,

Teemme opinnäytetyötä Oulun ammattikorkeakoulussa ja aiheenamme on tradenomien työllistyminen tilintarkastusalalle. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii KHT-yhdistys ry.

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää pohjoissuomalaisten taloushallinnon tradenomi - opiskelijoiden kiinnostusta, tietämystä ja näkemystä tilintarkastusalasta. Vastauksesi on meille tärkeä, jotta saamme mahdollisimman luotettavan ja kattavan kuvan opiskelijoiden tietämyksestä ja kiinnostuksesta tilintarkastusalaa kohtaan. Käsittelemme vastauksesi luot- tamuksellisesti, eikä henkilöllisyytesi paljastu vastatessasi eikä tulosten esittelyssä.

Toivomme vastaustasi 19.12.2014 mennessä.

Kiitos vastauksestasi.

Ystävällisesti,

Heli Inkala ja Henna Kukka

Perustiedot

1. Sukupuoli: *

- Mies
 Nainen

2. Ikä: *

- Alle 21
 21 - 25
 26 - 30
 31 - 40
 yli 40

3. Missä oppilaitoksessa opiskelet? *

- Kajaanin ammattikorkeakoulu
- Lapin ammattikorkeakoulu
- Oulun ammattikorkeakoulu

5. Mikä on aiempi koulutuksesi? *

- Lukio
- Ammattiopisto/ Ammattikoulu
- Kauppaopisto
- Ammattilukio
- Alempi tai ylempi korkeakoulututkinto
- Muu, mikä?

6. Tilintarkastusalan kiinnostavuus *

	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei eri eikä samaa mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Koen tilintarkastusalan kiinnostavana	☐	☐	☐	☐	☐
Olen kiinnostunut tilintarkastajan työstä	☐	☐	☐	☐	☐
Olen kiinnostunut tekemään tarkkuutta vaativaa työtä	☐	☐	☐	☐	☐
Olen valmis ottamaan työssäni vastuuta	☐	☐	☐	☐	☐
Olen valmis työskentelemään itsenäisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Koen persoonani soveltuvan tilintarkastajan tehtävään	☐	☐	☐	☐	☐

7. Opiskelu *

	1 täysin eri mieltä	2 jokinseenkin eri mieltä	3 ei eri eikä samaa mieltä	4 jokinseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Minulla on paljon tietoa tilintarkastusalasta	☐	☐	☐	☐	☐
Olen suunnitellut ja valinnut opintojani täyttääkseni HTM-opintovaatimukset	☐	☐	☐	☐	☐
Olen kiinnostunut suorittamaan harjoittelun tilintarkastukseen liittyvissä tehtävissä	☐	☐	☐	☐	☐
Olen kiinnostunut tekemään opinnäytetyöni tilintarkastukseen liittyen	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni tilintarkastusta opetetaan yksikössäni riittävästi	☐	☐	☐	☐	☐
Tarvitsen lisäkoulutusta saadakseni teoreettisen valmiuden hakeutua tilintarkastajan ammattitutkintoon	☐	☐	☐	☐	☐

8. Millaiset mahdollisuudet koet tradenomilla olevan tilintarkastusalalle ryhtymiseen? *

9. Mitä esteitä koet olevan tradenomien työllistymiselle tilintarkastusalalle?

10. Mikä tilintarkastusalasta ja tilintarkastajan työstä tekee mielenkiintoisen ja mikä ei?

11. Vapaa sana tilitarkastuksesta:

TRADENOMIEN TYÖLLISTYMINEN TILINTARKASTUS- ALALLE

KYSELY TILINTARKASTAJILLE

Hyvä Tilintarkastaja,

Teemme opinnäytetyötä Oulun ammattikorkeakoulussa ja aiheenamme on tradenomien työllistyminen tilintarkastusalalle. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii KHT-yhdistys ry./ Pohjois-Suomen tilintarkastajat.

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää pohjoissuomalaisten tilintarkastajien näkemystä tradenomien mahdollisuudesta työllistyä tilintarkastusalalle. Vastauksesi on meille tärkeä, jotta saamme mahdollisimman luotettavan ja kattavan kuvan tilintarkastajien näkemyksistä ja mielipiteistä. Käsittelemme vastauksesi luottamuksellisesti, eikä henkilöllisyytesi paljastu vastatessasi eikä tulosten esittelyssä.

Toivomme vastaustasi 26.1.2015 mennessä.

Kiitos vastauksestasi.

Ystävällisesti,

Heli Inkala ja Henna Kukka

PERUSTIEDOT

1. Sukupuoli *

- Mies
- Nainen

2. Ikä *

- Alle 30
- 30 - 39
- 40 - 49
- 50 - 59
- 60 - 65
- yli 65

3. Mikä on koulutustaustasi? *

- Ylempi korkeakoulututkinto
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Kauppaopisto (Yo-pohjainen)
- Kauppaopisto (koulupohjainen)

Muu mikä?

4. Toimin tällä hetkellä *

- KHT-tilintarkastajana
- HTM-tilintarkastajana
- Tilintarkastusassistenttina

Muussa tehtävässä, missä?

TRADENOMISTA TILINTARKASTAJA

5. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä, jotka koskevat tradenomin koulutusta *

	1 täysin eri mieltä	2 eri mieltä	3 samaa mieltä	4 täysin samaa mieltä
Tradenomin opinnot antavat riittävän tietoperustan HTM-tutkinnon suorittamiseen	☐	☐	☐	☐
Tradenomilla on yhtäläiset valmiudet toimia tilintarkastajan avustajana kuin yliopistokoulutuksen saaneella	☐	☐	☐	☐
Tradenomi tarvitsee lisäkoulutusta pystyäkseen suorittamaan HTM-tutkinnon	☐	☐	☐	☐

6. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä, jotka koskevat tradenomien työllistymistä *

	1 täysin eri mieltä	2 eri mieltä	3 samaa mieltä	4 täysin samaa mieltä
Tradenomilla on hyvät mahdollisuudet työllistyä tilintarkastajaksi	☐	☐	☐	☐
Tradenomin on helppo työllistyä tilintarkastusalalle	☐	☐	☐	☐
Työskentelisin mielelläni tradenomi koulutuksen saaneen kanssa	☐	☐	☐	☐
Tradenomin kanssa työskentely on/olisi helppoa	☐	☐	☐	☐

7. Mitkä ovat tradenomin esteet työllistyä tilintarkastusalalle?

8. Minkä vuoksi tradenomeja mielestäsi työskentelee vähän tilintarkastustehtävissä? *

9. Mitä mieltä olet työskentelystä tradenomin kanssa?

10. Parantaako tuleva tilintarkastusjärjestelmän uudistus mielestäsi tradenomien mahdollisuuksia työllistyä tilintarkastusalalle? *

11. Vapaa sana tilintarkastuksesta ja tradenomien työskentelystä tilintarkastusalalla:

KYSELY TILINTARKASTUSYHTEISÖLLE**Hyvä Tilintarkastusyhteisössä työskentelevä,**

Teemme opinnäytetyötä Oulun ammattikorkeakoulussa ja aiheenamme on tradenomien työllistyminen tilintarkastusalalle. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii KHT-yhdistys ry/ Pohjois-Suomen tilintarkastajat.

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää pohjoissuomalaisten tilintarkastusyhteisöjen näkemystä tradenomien mahdollisuudesta työllistyä tilintarkastusalalle. Vastauksesi on meille tärkeä, jotta saamme mahdollisimman luotettavan ja kattavan kuvan tilintarkastusyhteisöjen näkemyksistä ja mielipiteistä. Käsittelemme vastauksesi luottamuksellisesti, eikä henkilöllisyytesi paljastu vastauksista ja tulosten esittelyssä.

Toivomme vastaustasi 26.1.2015 mennessä.

Kiitos vastauksestasi.

Ystävällisesti,

Heli Inkala ja Henna Kukka

1. Yrityksemme on *

- KHT-tilintarkastusyhteisö
- HTM-tilintarkastusyhteisö
- Yhteisömme toimii KHT- ja HTM- tilintarkastusyhteisönä

2. Tunnen ammattikorkeakoulun tilintarkastusopintojen laajuuden ja syvyyden. *

- 1 täysin eri mieltä
- 2 eri mieltä
- 3 samaa mieltä
- 4 täysin samaa mieltä

3. Koen tradenomeilla olevan esteitä työllistyä tilintarkastusalalle *

- 1 ei lainkaan
- 2 jonkin verran
- 3 paljon
- 4 erittäin paljon syy:

4. Kuinka todennäköisenä pidät tradenomin työllistymistä tilintarkastusyhteisöönne? *

- 1 erittäin epätodennäköisenä
- 2 ei kovin todennäköisenä
- 3 todennäköisenä
- 4 erittäin todennäköisenä

5. Olisitteko valmiita ottamaan työharjoitteluun tradenomiopiskelijan? *

- 1 emme olisi, syy?

- 2 otamme mieluummin yliopisto-opiskelijan
- 3 voisimme harkita
- 4 todennäköisesti

5 erittäin todennäköisesti

6. Työskenteleekö teillä tradenomi-/kauppaopistotaustaisia tilintarkastajia?

Jos ei, onko siihen jokin erityinen syy? *

7. Kuinka hyvät mahdollisuudet koet tradenomilla olevan työllistyä tilintarkastajaksi? *

8. Parantaako tilintarkastusjärjestelmän uudistus mielestäsi tradenomien mahdollisuuksia työllistyä tilintarkastusalalle?

9. Kuinka mielellänne tekisitte yhteistyötä oppilaitosten kanssa?

10. Vapaa sana tradenomien työllistymisestä ja työskentelystä tilintarkastusalalla:
